

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaalian koulutusohjelma

2019

Hanna Yusuf

ÄITIEN IDENTITEETIN UUDELLEEN RAKENTUMINEN SUOMEEN SAAPUESSA JA KULTTUURIRISTIRIIDAT LASTEN KASVATUKSESSA

Hanna Yusuf

ÄITIEN IDENTITEETIN UUELLEEN RAKENTUMINEN SUOMEEN SAAPUESSA JA KULTTUURIRISTIRIIDAT LASTEN KASVATUKSESSA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia nuorina Suomeen saapuneiden maahanmuuttaja äitien identiteetin uudelleen rakentumista sekä miten äidit ovat kasvattaneet lapsiaan kulttuuriristiriitojen keskellä. Tutkimus on tehty Sateenkaari Koto ry:n Kaarinan opetuskoti Hovirinnassa, joka tarjoaa maahanmuuttajaisille ja lapsille avoimen kohtaamispaikan. Opetuskoti on vuodesta 2016 lähtien toiminut ja tekee yhteistyötä muiden yritysten ja toimijoiden kanssa. Opetuskodissa opetellaan suomen kieltä sekä harjoitellaan suomalaisessa yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja.

Tein aiheestani laadullisen tutkimuksen ja menetelmänä käytin puolistrukturoitua haastattelua. Tämän avulla sain äideiltä aitoja ja rehellisiä kokemuksia sekä myönteisistä puolista että haasteita. Tutkimuksessa on haastateltu neljää äitiä ja aineisto analysoitiin sisällönanalyysimenetelmällä. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostui maahanmuuttajan kulttuurin, identiteetin ja lasten kasvattamisen lähtökohdista. Siinä korostuivat erityisesti kulttuuriristiriidat, sopeutuminen, ennakkoluulot kansojen välillä sekä vanhemmuuteen liittyvät asiat aika keskeiseksi osaksi tutkimusta. Teoreettinen rajaus keskittyi keskeisiin asioihin.

Tutkimukset tulokset antavat kuvan siitä, miten voimme tukea samassa tilanteessa olevia äitejä sekä lapsia rakentamaan identiteettiään turvallisessa ympäristössä. Tulokset palvelevat Sateenkaari Kodon opetuskoteja sekä muita aiheesta kiinnostuneita. Halusin opinnäytetyöni avulla luoda tietoa, jonka avulla voisimme ammattilaisina kehittää ammatti osaamistamme ja ohjaustaitoamme maahanmuuttajien kanssa työskenneltäessä.

Tuloksista nousi esille, se miten äidit kertoivat identiteetin uudelleen rakentamisen olleen vaikeaa. Heille oli jo ehtinyt muodostua kotimaassaan jonkinlainen kuva identiteetistään, jolla ei ollut mitään merkitystä täällä. Lastenkasvatukseen liittyen tuloksissa äidit kertoivat, miten kulttuuriristiriidat hankaloittivat lasten kasvatusta.

ASIASANAT:

Maahanmuuttaja, Kulttuuri, Sopeutuminen, Identiteetti

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of Social Services

2019| 43 pages, 2 pages in appendices

Hanna Yusuf

THE REBUILDING OF THE IDENTITIES OF IMMIGRANT MOTHERS AFTER ARRIVING IN FINLAND AND CULTURAL CONFLICTS IN PARENTING

The intention of the thesis was to study the identity of immigrants who came to Finland in young age, how its formed and rebuilt and what does it mean for mother raising their children in the midst of the cultural conflicts. The study was conducted in Sateenkaari Koto ry:s teaching home located in Kaarinas Hoivirinta which offers an open space for meeting for immigrant women and children. The teaching home has been operating since 2016 and actively works with other companies and other operators. The teaching home provides Finnish language courses and other exercises to learn the needed knowledge and skills to be in a Finnish society.

The study was a qualitative study of the topic I chose and as a method I used a semi- structured interview. With this method I obtained real and honest experiences from the mothers and the positive sides and the challenges. I interviewed four mothers for the study and the material was analyzed with content analysis method. The study's theoretical framework consisted of the culture of the immigrant, their identity and the premises of their methods of raising their children. It especially emphasized the conflicts in cultures, adapting, prejudices amongst the population with matters in parenthood, this brought out their importance in the study. Theoretical demarcation focused on the key parts.

The results of the study gave an image on how we can support and aid mothers and children in those predicaments to help them build their identity in a safe environment. The results serve the teaching homes of Sateenkaari Koto and others interested in the matter. The goal for me was to create information which could be used by people in our field to build their professional knowledge and develop guiding skills when it comes to working with immigrants.

The results highlighted the struggles mothers experience when trying to rebuild their identities. The mothers had already developed some sort of an idea of what their identity was in their home country which now meant nothing. In the matter of parenting, the study brought up how cultural conflicts make parenting that much more difficult.

KEYWORDS:

Immigrant, Culture, Adaptation, Identity

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET TAI SANASTO
MÄÄRITETTY.

VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE

1 JOHDANTO	6
2 MAAHANMUUTTAJA JA IDENTITEETTI	8
2.1 Maahanmuuttajat ja kulttuuri	8
2.2 Identiteetti käsitteenä	10
2.3 Identiteetin muokkaaminen uudessa ympäristössä	13
3 KULTTUURIRISTIRIIDAT LASTEN KASVATUKSESSA	17
3.1 Lasten kasvattaminen	17
3.2 Vanhemmuus	18
3.3 Lasten kasvatuksessa kohdatut kulttuuriristiriidat	19
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	21
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	23
5.1 Laadullinen tutkimus ja avoin haastattelu tiedonkeruu menetelmänä	23
5.2 Haasteltavien valinta ja haastattelun toteutus	24
5.3 Haastattelun analyysi	24
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	26
6.1 Sopeutuminen	27
6.2 Identiteetti	30
6.3 Lasten kasvatus/ Vanhemmuus	32
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	35
7.1 Tutkimuksen tulosten tarkastelua	35
7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	39
8 POHDINTA	41
8.1 Oman työskentelyn arviointi	41
8.2 Ammatillinen pohdinta	42
8.3 Jatkotutkimus ideat	43

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko
Liite 2. Haastattelulupa

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on nuorten maahanmuuttaja äitien identiteetin uudelleen muodostuminen kahden kulttuurin välille heidän saapuessa lapsina Suomeen sekä kulttuuriristiriitojen näkyminen heidän toisen sukupolven maahanmuuttajalasten kasvatuksessa. Tiesin jo heti opinnäytetyötä miettiessäni, että haluan sen liittyvän jotenkin omaan taustani. Opintojeni aikana olen törmännyt monenlaisiin kysymyksiin liittyen omaan taustani ja yllättävintä on ollut se, miten jotkut asiat, joita olen luullut muille selviksi ovatkin olleet täysin vieraita asioita heille. Tiedämme, että nykyään Suomessa monikulttuurisuus on kasvanut huomasti ja tänne on tullut paljon maahanmuuttajia ympäri maailmaa. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli vuonna 2017 384 123 maahanmuuttajaa. (Tilastokeskus 2018). Tästä syystä uskon, että yhä useammin törmäämme maahanmuuttajiin sekä heidän lapsiin asiakkaina eri palveluissa.

Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus ovat laajoja käsitteitä ja sisältävät monenlaisia asioita. Tämän takia jouduin rajamaan aiheeni tiettyyn ryhmään, jotta opinnäytetyöni olisi selkeämpi. Pitkän pohdinnan ja aiheen rajauksen jälkeen tulin siihen tulokseen, että lähdän tutkimaan sitä, miten nuorina Suomeen saapuneet maahanmuuttaja äidit ovat rakentaneet omaa identiteettiään kulttuuriristiriitojen keskellä ja miten ristiriidat ovat näkyneet heidän lasten kasvatuksessa, jotka ovat toisen sukupolven maahanmuuttajia. Toisen sukupolven maahanmuuttajat ovat niitä, joiden vanhemmat ovat muuttaneet Suomeen jostain toisesta maasta, mutta ovat itse syntyneet Suomessa. Itse olen tullut Suomeen vain yksi vuotiaana, jonka takia olen lokerinut itseni aina toisen sukupolven maahanmuuttajaksi. Miettiessäni sitä, miten olen itse rakentanut identiteettiäni ja millaisia asioita olen kohdannut sekä täällä Suomessa, että omaan kotimaahani matkustaessani, koen opinnäytetyön aiheeni erittäin tärkeäksi.

Aiheeni on siis tullut itseltäni ja sen avulla koitan saada tarkemmin selville, mitkä ovat ne asiat, joita nuoret maahanmuuttaja äidit kokevat tärkeiksi identiteettiä rakentaessa. Kokevatko he molemmat kulttuurit rikkautena vai onko se ollut heille enemmänkin taakka? Onko heitä kohdeltu Suomessa eri tavalla kuin muita ikäisiään suomalaisia, jotka ovat myös syntyneet Suomessa? Haluan tuottaa opinnäytetyöni avulla tietoa, jonka avulla voisimme ammattilaisina kehittää ammatti osaamistamme ja ohjaustaitoamme maahanmuuttaja nuorten kanssa työskennellessä ja tulosten avulla saamme myös pienen

kuvan siitä, miten voimme tukea nuoria rakentamaan identiteettiään turvallisessa ympäristössä.

Opinnäytetyöni tehdään osana sosionomi opintoja Turun- ammattikorkeakoulussa. Teen työni Sateenkaari Koto ry:n Opetuskoti Hovirinnalle, joka tarjoaa maahanmuuttajaisille ja- lapsille avoimen kohtaamispaikan, suomen kielen ja arjen taitojen opetusta sekä kulttuuritietoista palveluohjausta. (Sateenkaari koto 2018).

Teen aiheestani laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen. Haastattelen teemahaastattelun avulla äitejä, jotta saan aitoja ja rehellisiä kokemuksia sekä myönteisistä puolista että haasteista. Haasteltavat äidit ovat Pikku- Mustikan jäseniä.

Opinnäytetyö antaa tilaajalle kuvan kohderyhmän kokemista haasteista sekä auttaa ymmärtämään maahanmuuttajia paremmin. Jokainen kulttuuri on erilainen ja jokaisella kulttuurilla on omat tavat ja käytännöt, siksi uskon, että ristiriidat kulttuurien välillä ovat olleet suuria. Lisäksi vallitseva uskonto ja oma uskonto saattaa olla ristiriidassa myös, mikä vaikuttaa maahanmuuttajien elämään omalla tavalla.

2 MAAHANMUUTTAJA JA IDENTITEETTI

2.1 Maahanmuuttajat ja kulttuuri

Monissa Euroopan maissa on totuttu toimimaan väestöllisen monimuotoisuuden kanssa jo vuosikymmeniä. Suomessa kuitenkin maahanmuuttajien määrä on kasvanut vasta viimeisten vuosikymmenien aikana. (Alitolppa-Niitamo ym. 2013, 5.)

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta ulkomaan kansalaista, joka aikoo asua maassa pidempään. Maahanmuuttaja voi olla myös henkilö, joka syntyy Suomessa, mutta jonka vanhemmat tai toinen vanhemmista on muuttanut Suomeen. Tällaisessa tapauksessa puhutaan toisen sukupolven maahanmuuttajista. (Väestöliitto 2019).

Erilaisia maahanmuuttajan käsitteitä ovat paluumuuttaja, jolla tarkoitetaan henkilöä, joka palaa lähtömaahansa. Suomessa paluumuuttaja tarkoittaa entisiä tai nykyisiä Suomen kansalaisia, jotka muuttavat takaisin Suomeen. Siirtotyöläiset ovat taas niitä, jotka muuttavat työn vuoksi asumaan johonkin toiseen maahan. Turvapaikanhakijoita, ovat ne henkilöt, jotka ovat kotimaastaan joutuneet vainon kohteeksi ja anovat kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta toisesta maasta. (Väestöliitto 2019.)

Pakolainen on henkilö, jolla on YK:n pakolaissopimuksen mukaan aihe pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan. (Väestöliitto 2019.) Pakolaisuuden syitä eivät ole sopimuksen mukaan esimerkiksi sota, köyhyys tai luonnonkatastrofi. Pakolaisella saattaa olla taustassa useita vaikeita kokemuksia, kuten vainoa, kidutuksia sekä välitöntä hengenvaaraa. Pakolainen olisi pysynyt omassa maassaan, mutta häneen kohdistunut vainoja ja pelko pakottavat hänet pois omasta maastaan. (Alitolppa-Niitamo, 1993,15) Kiintiöpakolainen on taas henkilö, jolla on YK:n myöntämä pakolaisen asema ja joka kuuluu vastaanottavan maan pakolaiskiintiöön (Väestöliitto 2019.)

Maahanmuuttajat ovat sisäisesti hyvin monipuolinen kokonaisuus. Eri maahanmuuttajaryhmien kulttuuriset tarpeet, taipumukset sekä odotukset saattavat vastaavasti poiketa toisistaan huomattavasti ei ainoastaan kansallisuuden ja kulttuurin vaan itse muuton perusteiden mukaisesti (Saukkonen, 2007, 8.)

Kulttuuri muokkaa ihmisiä, ja ihmiset muokkaavat kulttuuria. Olemme jatkuvasti kulttuurimme ja kulttuuriemme ympäröiminä, ja suhteemme omaan ja muihin kulttuureihin rakentuu tässä monitahoisessa vuorovaikutuksessa. Kulttuurin yhteisiin elementteihin kuuluvat opitut kokemukset, uskomukset sekä arvot. Kulttuureita voidaan ryhmitellä keskimääräisen arvion pohjalta yksilöllisyys -yhteisöllisyys- ulottuvuudelle. Länsimaisille yhteiskunnille on ominaista yksilöllisyyden korostus, kun taas esimerkiksi aasialaisille, afrikkalaisille, eteläamerikkalaisille yhteiskunnille on ominaista yhteisöllisyyden korostus. Yhteisöllisten ja yksilöllisten kulttuurien ihmisillä on eroja siinä, miten he mieltävät itsensä yksilöinä ja suhteessa toisiin yhteisönsä jäseniin. (Korhonen & Puukari 2013, 12-14)

Kulttuuri toimii ihmisen kehityksen runkona. Yksilön toiminta voi toteutua vain kulttuurisessa kontekstissa, jossa kieli ja kommunikaatio liittävät yhteen ihmisten kokemukset. Kulttuuri luo minämme, havaitsemisen ja kokemuksen tapamme. Oma kulttuurimme voi olla meille täysin läpinäkyvä, havaitsematon ja itsestään selvä. (Mikkola. 2001, 23)

Nykyään kulttuurien välisten kontaktin määrä on suurempi ja muutoksien vauhti nopeampaa kuin koskaan aiemmin. Ihmiset liikkuvat maasta toiseen esimerkiksi työn, opiskelun, turismin, sotien tai katastrofien takia. Kun monikulttuuriset työpaikat lisääntyvät yhä useampi tarvitsee ymmärrystä kulttuuriin sopeutumisen prosesseista erilaisissa tilanteissa. Toisille uuteen tilanteeseen sopeutuminen voi aiheuttaa tunnetta esimerkiksi oman kulttuuri-identiteetin menettämisestä, mutta toisaalta sopeutuminen voi luoda mahdollisuuksia oppia jotain uutta ja lisätä itsetuntemusta. (Korhonen & Puukari 2013, 24.)

Kulttuuriin liittyvät asiat ovat opittuja eivätkä siirry geeneissämme vaan välittyvät yhteiskunnasta, jossa elämme. Tätä ilmiötä kutsutaan sosialisatioksi ja kasvatus on oleellinen osa sosialisatiota. Kulttuuri, jossa elämme ja kasvamme, määrittelee meille sen, mikä on oikein ja mikä väärin. Meille määritellään myös se mikä on sopivaa ja hyvää käytöstä sekä se mikä on sopimatonta ja huonoa käytöstä. Opimme, miten erilaisia elämiseen liittyviä asioita tehdään. Oppimamme tavat ja tottumukset ovat muotoutuneet pitkien aikojen kuluessa sopiviksi kulloiseenkin ympäristöön ja vallitseviin elinehtoihin (Alitolppa-Niitamo 1993, 19.)

Voisi sanoa, että kulttuuri muodostuu ajatuksista, arvoista ja erilaisista elämää ja päämääriä koskevista oletuksista, jotka ovat jossain yhteisössä laajasti levinneitä. Tämän yhteisön jäsenet ovat joko tiedostamattaan tai puolitietoisesti omaksuneet oletukset. (Alitolppa-Niitamo 1993, 19.)

Monikulttuurisuus ymmärretään erilaisissa yhteyksissä eri tavalla. Sana monikulttuurisuus merkitsee väestön kulttuurista ja etnistä monimuotoisuutta. Eri kieliä, uskontoja, kansalaisuuksia, erilaisia tapoja ymmärtää arkielämä, erilaisia arvoja ja tapoja järjestää perhesuhteet. Sanaparilla etninen ja monikulttuurisuus korostetaan sitä, että ihmisellä voi olla vahva etninen käsitys omasta alkuperästä, taustasta sekä historiasta ja tämän mukaiset sosiaaliset verkostot, vaikka he olisivat kulttuurisesti sopeutuneet ympäristöön. Samalla tavalla kulttuurisia eroja voi ilmetä saman etnisen ryhmän sisällä. (Saukkonen, 2007, 8)

Monikulttuurisuus sanana tarkoittaa, että yhteiskunnassa elää limittäin monia ryhmiä, jotka poikkeavat kulttuuriltaan toisistaan. Sellaisena se on kuvaileva tai asiantilan toteava termi. Monikulttuurisuutta käytetään usein myös poliittisena käsitteenä. Sen avulla tahdotaan osallistua väittelyyn siitä, millainen olisi tavoiteltava tai hyvä yhteiskunta. Monikulttuurisuudella on Suomessa viitattu sekä erilaisten ryhmien ja ihmisten elämiseen samassa tilassa ja ajassa, että monenlaisiin ihanteellista yhteiskuntaa ja erilaisten ryhmien välistä rinnakkaiseloja koskeviin käsityksiin. Ainekset monikulttuurisuudesta tulevat siis Suomeen paljolti muualta. Jokainen yhteiskunta tuottaa kuitenkin omaa ainutlaatuisuutta monikulttuurisuuttaan. Ainutlaatuisuutta aiheuttavat niin kyseisen yhteiskunnan oma – tosin aina muuhun maailmaan yhteydessä oleva – historia kuin sekin, millaisista kulttuureista ja toimijoista tuon yhteiskunnan monikulttuurisuus kulloinkin rakentuu. (Sampo, 2014, 10)

2.2 Identiteetti käsitteenä

Identiteettiä käytetään ryhmiin identifioitumisen käsitteenä. Kyse on siitä, että yhteisöt haluavat, että jäsenensä käyttäytyvät samantapaisesti ja esimerkiksi käyttävät yhteistä kieltä, jonka takia heidän käyttäytymisensä olisi ennustettavaa. Identiteetti on yksilöiden identifioitumista yhteisön päämääriin, arvoihin ja käyttäytymiseen. Sillä tarkoitetaan myös yksilön samaistumista eri ryhmiin yhteisön sisällä (Kaikkonen 2004, 65.)

Identiteettiä käsitettä voidaan käyttää yksilön minäkäsityksen ja itsetunnon sisältävänä käsitteenä. Identiteetillä on sekä sosiaalisia osia että yksilöllisiä osia. Sosiaalisilla osilla tarkoitetaan sosiaaliryhmiä, kuten luokkaa tai etnisyyttä ja yksilöllisillä osilla tarkoitetaan persoonallisuuden piirteitä, käyttäytymispiirteitä, mielenkiinnon kohteita ja arvoja (Mikkola 2001, 73-75.)

Ihmisen identiteetti kehittyy myös yksilöstä riippumatta yhteiskunnan ja lähiyhteisöjen ratkaisujen kautta (Kaikkonen 2004, 66).

Ihmisen identiteetti ei muodostu pelkästään hänen etnisyydestänsä, uskonnosta tai yhteiskuntaluokasta. Siihen voivat vaikuttaa myös yksilön sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, kieli sekä esimerkiksi vammaisuuden tai sairauden tuoma samastuminen tiettyyn ryhmään. Joidenkin ihmisten identiteettiä voi määrittää vahvasti asuinalue, toisen identiteettiin vaikuttaa taas ammatti ja toiset löytävät samantyyppisiä ihmisiä harrastusten piiristä (Benjamin 2014, 67.)

Yksilön identiteettiin vaikuttaa myös hänen kansallinen kulttuurinsa. Jokaisella kulttuurilla on omat tavat toimia, kokea ja tulkita sekä havainnoida kulttuuriin kuuluvia arvoja ja normeja. Jokainen ryhmä, johon yksilö on elämänsä aikana kuulunut, muokkaa hänen identiteettiään ja vaikuttaa hänen käyttäytymiseensä (Benjamin 2014, 68.)

Yhteisöllisten ja yksilöllisten kulttuurien ihmisillä on myös paljon eroja siinä, miten he mieltävät itsensä yksilöinä sekä suhteessa toisiin yhteisönsä jäseniin. Länsimaisissa kulttuureissa omaa itseään ja persoonallista identiteettiä pidetään huomattavasti erillisempänä kuin esimerkiksi yhteisöllisissä kulttuureissa, joissa identiteetti määrittyy usein vahvemmin toisten jäsenten kautta (Korhonen & Puukari 2013, 24.)

Kulttuurinen identiteetti

Ihmisen kulttuuri välittyy ihmisten keskeisissä vuorovaikutussuhteissa, kun ihminen elää ja kehittyy kohdusta hautaan ollessaan vuorovaikutussuhteessa ihmisten kanssa. Kulttuuri on ihmisen toiminnan tulosta ja välittyy ihmiseltä toiselle ja sukupolvelta toiselle kokemisen ja oppimisen kautta. Kulttuurisella evoluutiolla tarkoitetaan sitä ihmisen kehitystä, joka ei siirry sukupolvelta toiselle biologisen perimän kautta vaan kokemuksellisesti ihmisten toisilleen välittämänä ja muuttamana (Lahikainen ym. 2008, 87.)

Ihmisellä on myös oma kulttuurinen identiteetti, joka on rakentunut seurauksena hänen sosialisatiostaan kulttuuriseen elämäntapaan, syntymisestään johonkin ympäristöön, valtioon ja kansaan sekä varttumisestaan niiden parissa (Kaikkonen 2004, 40).

Jotta pääsisi pintaa syvemmälle ymmärtämään omaa kulttuuri-identiteettiä on pyrittävä vahvistamaan identiteettiä kulttuurien välisellä oppimisella. Se on yksi puoli prosessia,

josta toinen on vieraiden asioiden oppiminen sekä erilaisuuden ja toiseuden ymmärtämien (Kaikkonen 2004, 41.)

Monikulttuurinen identiteetti näkyy yhteiskunnassamme erilaisten etnisten ja kulttuuristen ryhmien kautta. Merkittäviä tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi erilaiset vähemmistöt ja erityisesti maahanmuuttajat. Vähemmistöjen identiteetti määräytyy jossain määrin valtakulttuurin identiteetin kautta, koska vähemmistö joutuu aina olemaan toisenlaisessa suhteessa verrattuna enemmistön suhdetta vähemmistöön. Vähemmistöt joutuvat jatkuvasti perustelemaan kollektiivista identiteettiään ja kamppailemaan sen säilyttämisestä enemmän kuin enemmistö. Ensimmäinen maahanmuuttajasukupolvi elää kahden kulttuurin ristiriidassa, mutta seuraavilla sukupolvilla ei ole samanlaista identiteettiristiriitaa. Heilläkin saattaa varmasti esiintyä ristiriitoja monissa tilanteissa, mutta ei ainakaan sellaisena kuin varsinaisella maahanmuuttajasukupolvella (Kaikkonen 2004, 95.)

Monikulttuurinen identiteetti on erilainen kahden lähtökulttuurin ihmisellä verrattuna yksikulttuurisesta identiteetistä lähtevään ihmiseen. Identiteettiin liittyy juonteita muista kulttuureista siinä tapauksessa. Monikulttuurisen identiteetin yksilöllisyys liittyy vahvasti yhteiskuntaan, jossa elämme. Jos yhteiskunnassamme pyritään avoimesti erilaisten väestöryhmien integraatioon, on avoin kaksi- tai monikulttuurinen identiteetti mahdollinen (Kaikkonen 2004, 95-96.)

Ihminen ei voi elää yksin, sillä hänen pitää olla jatkuvasti yhteydessä muihin ihmisiin. Hänen on säilytettävä taikka löydettävä kotimaansa, kiinteä yhteytensä erilaisiin ryhmiin, jotka antavat hänen elämälleen mielen ja samaistumisen. Tämän avulla identiteetin rakentumiselle mahdollisimman ehjän pohjan, vaikka ihmisen identiteetti olisi hänen sosiaalisaationsa sekä myöhempien valintojensa ja mahdollisuuksiensa seurauksena muodostunut (Kaikkonen 2004, 98.)

Etninen identiteetti tai kuuluminen kulttuuriryhmään nousevat usein keskeisiksi nuoruusiässä ja aikuisuuden kynnyksellä. Myöhemmin etnisyyden arvostus ja merkitys saattaa kuitenkin hiipua ja se korvautuu usein ammatillisella ja poliittisella samastumisella. Ihmisen muuttaessa ulkomaille kansallinen identiteetti saattaa korostua ja isänmaan kulttuuriin liittyvät arvot tuntua yhtäkkiä todella tärkeiltä. Tällaisilla hetkillä yksilö saattaa tulla ensimmäistä kertaa tietoiseksi kansallisuutensa merkityksestä omalle identiteetilleen (Benjamin 2014, 65.)

Identiteettiin vaikuttaa myös erilaiset ryhmät, joihin kuulumme. Kaikki ihmiset kuuluvat joihinkin ryhmiin, osa ryhmistä on sellaisia, joihin kuulumme syntymästämme asti, kuten

esimerkiksi perhe taikka kansallisuus. Joihinkin ryhmiin meidät automaattisesti liitetään ulkoisista seikoista johtuen, kuten esimerkiksi sukupuoli taikka etnisyys ja joiden ryhmien jäsenyyden valitsemme itse, kuten esimerkiksi ammatin taikka harrastusryhmät. Kaikki tällaiset ryhmät ja niissä jäsenenä olominen vaikuttavat identiteettimme kehitykseen, jollakin jäsenyyksillä on suurempi merkitys kuin toisilla (Benjamin 2014, 66.)

Yksilöllä on kuitenkin oltava myös kontakteja muihin kulttuuriyhteisöihin ja kulttuureihin, sillä yksilö tulee enemmän tietoiseksi omasta kulttuuriyhteisöstään, mitä enemmän hän on tekemisissä muiden yhteisön kanssa. Kulttuuri-identiteetti voi siis olla tietoinen taikka tiedostamaton ja kehittyy yksilöllä vahvemmaksi, kun hän vertaa oman yhteisön tapoja muihin yhteisöihin (Petkova 2005, 54–55.)

Kulttuuriseen identiteettiin liittyy myös kriisejä, joilla jokaisella on erilaiset ulottuvuudet jokaisessa yksilössä. Kriisit voivat ilmetä esimerkiksi vähäisenä itsetuntona taikka haluttomuutena tunnistaa tiettyjä yhteisöjä. Yhteydet yhteisöön on usein katkaistuja eikä haluta noudattaa niiden yhteisöjen normeja taikka tapoja. Joskus yksilö ei pelkästään kyseenalaista tällaisia yhteisöjä vaan kieltää täysin niihin kuulumisen (Petkova 2005, 55.)

Yksilöllä on kuitenkin oltava myös kontakteja muihin kulttuuriyhteisöihin ja kulttuureihin, sillä yksilö tulee enemmän tietoiseksi omasta kulttuuriyhteisöstään, mitä enemmän hän on tekemisissä muiden yhteisön kanssa. Kulttuuri-identiteetti voi siis olla tietoinen taikka tiedostamaton ja kehittyy yksilöllä vahvemmaksi, kun hän vertaa oman yhteisön tapoja muihin yhteisöihin (Petkova 2005, 54–55.)

2.3 Identiteetin muokkaaminen uudessa ympäristössä

Suomalaisen yhteiskunnan ja siihen integroituvan yksilön välinen kohtaaminen voi olla joko harmoninen taikka jännitteisempi riippuen siitä, millä tavalla suomalainen kulttuuri-identiteetti eri osa-alueilla ilmenee ja minkälaisia kulttuurisia elementtejä yksilön henkilökohtaiseen identiteettiin sisältyy (Saukkonen 2014, 18).

Monikulttuurisen maailman ihmistä vaivaa monesti identiteetin ristiriita, joka on käynnistynyt globaalistumisen liikkeelle lähdön seurauksena. Identiteetin moninaisuuteen johtivat teollistuminen ja sen mukana syntynyt moderni aika. Ihmisen identiteetti oli ennen näitä muutoksia lähes kokonaan hänen kasvuympäristönsä seurausta, sillä kotiseudulta pidemmälle ei elämässä juuri lähdetty. Identiteetille antoivat samaistumisperustan, maa,

kotiseutu, perhe sekä suku, joiden avulla kehittyi sekä kielellinen, ammatillinen ja kulttuurillinen identiteettikin (Kaikkonen 2004, 186.) Identiteetti on sidoksissa paikkaan ja aikaan. Muutokset paikassa ja ajassa vaikuttavat käsitykseen, mitä identiteetti on sekä yksilön käsitykseen omasta identiteetistä (Kaikkonen 2004, 69.)

Vieraan ympäristön aiheuttama vieraus on ihmisen kaikessa tekemisessä mukana: kokemuksessa, kielessä, tekemisessä sekä ihmissuhteissa. Tuttu ympäristö on yksilölle ollut itsestään selvää oman sosialisoinnin kautta, jota ohjaavat viiteryhmiin kokemukset ja ratkaisut. Joutuessaan täysin vieraaseen ympäristöön ihminen kokee koti-ikävää tuttuun ympäristöön eikä pelkästään läheisiin ihmisiin (Kaikkonen 2004, 21.)

Vaikka ihminen olisikin ollut maassa pitkän ajan on uuden maan kulttuuri monessa suhteessa vieras ja omaa lähtökulttuuria ikävöidään, vaikka muuttaja olisikin ottanut etäisyyttä lähtökulttuuriinsa monta vuotta. Ihminen on tällaisissa tilanteissa kahden kulttuurin kansalainen olematta täysin oikein kumpakaan. "On oleellista, että vieras kieli on yksi merkittävimmistä vierautta tuottavista elementeistä. (Kaikkonen 2004, 26.) Seuraavat maassa syntyvät sukupolvet saattavat vasta identifioitua syvästi uuteen kulttuuriin (Kaikkonen 2004, 95).

Ennen vanhaan yksilön identiteetti oli mutkaton ja itsestään selvä asia, sitä ei tarvinnut miettiä eikä tutkia sen enempää. Ryhmään kuulumisen ja oman minäkuvan kehittäminen ovat olleet aina ihmisen perustarpeita. Aiemmin elämä kuitenkin vastasi näihin tarpeisiin luonnollisesti, koska lapsen tulevaisuus oli pitkälti ennalta määrättyä. Ihmiset eivät liikkuneet yhtä paljon kuin nykyään ja koulutusmahdollisuudet olivat rajalliset. Yksilöt syntyivät perheisiin, joilla oli jo jokin tietty rooli taikka ammatti yhteiskunnassa. Ammatit siirtyivät useasti äidiltä tyttärille taikka isältä pojille. Lapset pitivät monesti vanhempiaan, isovanhempiaan, naapureitaan taikka opettajiaan roolimalleina, joihin samaistui. Suurin osa ihmisistä syntyivät sekä kasvoivat yksikulttuurisissa perheissä (Benjamin 2014, 58.)

Nykymaailmassa onkin huomattu, ettei identiteetti enää automaattisesti periydykään sukupolvelta toiselle, eikä valmiita muotteja identiteeteille oikeastaan olekaan enää. Median roolista on tullut oleellinen ja se on korvannut nuorille edellisten sukupolvien roolimalleina pitämisen, sillä nuoret samaistuvat yhä enemmän nykyään mediasta löytyviin ihmisiin. Media tarjoaa nykylapsille monenkirjavia, usein epärealistisiakin roolimalleja. Maahanmuutto ja työvoiman liikkuvuus muuttavat perinteistä yhteiskuntamallia

monikulttuurisemmaksi. Kaikki tämä on saanut aikaan sen, että kieli- ja kulttuuriperintö ei enää siirrykään vanhemmilta lapsille yhtä selkeästi kuin aiemmin (Benjamin 2014, 58.)

Sopeutuminen uuteen ympäristöön

Kun ihminen muuttaa maasta toiseen, jossa kulttuuri on ihan eri kuin mihin hän on aikaisemmin tottunut, hän joutuu uudestaan lapsen asemaan. Vanhat tutut toimintamallit eivät toimi tai niitä jopa paheksutaan. Asenteet ja erilaiset arvostukset, joita olemme oppineet pitämään oikeina eivät enää saakaan toivomiamme vastakaikua. Ihminen joutuu opettelemaan lapsen tavoin käyttäytymisen ja kanssakäymisen sääntöjä uudelleen valloisesta yritysten ja erehdysten kautta. Uuden kulttuurin kielen sekä siinä toimivat hyväksytyt tavat, toiminnat, asenteet ja arvostukset on opeteltava alusta asti. (Alitolppa-Niitamo 1993, 24.)

Kulttuurin vaihtuminen koetaan hyvin erilaisena riippuen muuttajan persoonallisuudesta. Persoonallisuus vaikuttaa siihen, miten kaikkeen uuteen reagoidaan. Muuttamiseen joutaneet syyt myös vaikuttavat siihen, miten halukkaita ja valmiita ollaan vastaanottamaan uusi kulttuuri. Jos muutto on ollut vapaaehtoinen eli muuttajat ovat siirtolaisina tulleet, on lähtötilanne aivan erilainen, kuin jos he olisivat joutuneet lähtemään maastaan pakolaisina. Kaikissa tilanteissa kuitenkin sopeutumisen kannalta on erittäin merkittävää, millaisen vastaanoton muuttaja kokee saavansa ja miten hyväksytyksi ja tervetulleeksi hän tuntee itsensä uudessa maassa. (Alitolppa-Niitamo 1993, 25.)

Uuteen kulttuuriin sopeutuminen on jatkuva, vuorovaikutteinen, kaikkien osapuolten yhteinen prosessi. Kun maahanmuuttajat sopeutuvat uuden kulttuurin tapoihin, samalla uuden kulttuurin ihmiset mukautuvat heidän läsnäoloonsa. Sopeutumisprosessin keskeisiä tekijöitä ovat osapuolten välinen dialoginen viestintä, kulttuurienvälisen herkkyyden kehittäminen ja sosiokulttuurinen oppiminen.

Sopeutuminen on myös yksilöllinen prosessi ja motivaation voimakkuus vaihtelee prosessin aikana. Monet tekijät vaikuttavat motivaation voimakkuuteen, mutta yksi merkittävimmistä motivaatiota lisäävistä asioista on sosiaalinen kanssakäyminen kohdekulttuurin asukkaiden kanssa. (Korhonen & Puukari 2013, 53)

Uuden kulttuurin sisäistäminen on lapselle helpompaa kuin aikuiselle. Aikuinen maahanmuuttaja ei pysty omaksumaan samalla tavalla uuden kulttuurin asioita kuin lapsi, jolla ei ole yhtä vahvaa kulttuuripohjaa entisestä kotimaasta. Joskus vanhemmat ja lapset

voivat kasvaa niin erilleen uudessa kulttuuriympäristössä, että heidän välilleen syntyy kulttuurien kiulu. Silloin tulee vaikeuksia löytää yhteisymmärrystä siitä, miten pitää käyttäytyä, mitkä asiat ovat sopivia ja mitkä eivät. (Pollari & Koppinen 2011, 19)

Jokainen maahanmuuttaja joutuu omaksumaan ainakin vähän uuden isäntämaansa kulttuuria. On pakko toimia jonkin verran uuden kulttuurin mukaan, jos haluaa että jokapäiväiset asiat tulevat hoidetuksi. Integroituminen ei tapahdu hetkessä vaan se vie usein jopa vuosia. Tärkeää on myös kiinnostus uutta kulttuuria kohtaan. (Pollari & Koppinen 2011, 21)

Monesti sopeutuminen omaksutaan maahan muuttaneiden tehtävänä. Sopeutuminen ja siinä käytävä prosessi on kuitenkin kaksisuuntainen. Suomalainen yhteiskunnan ja siinä toimivien organisaatioiden tulee myös löytää toimintatapoja, joilla vastataan maahanmuuttajien tilanteen luomiin tarpeisiin. Tällä tavalla voidaan vaikuttaa siihen, millaiseksi etnisesti monimuotoinen Suomi kehittyy. (Alitolppa-Niitamo ym. 2013, 6.)

Uuden kulttuurin kohtaaminen ja muutto vieraaseen maahan saattaa laukaista psyykkisen kriisin. Maahanmuuttaja on joutunut tällöin elämäntilanteeseen, jossa hänen aikaisemmat kokemuksensa ja opitut käyttäytymismallinsa eivät enää riitä. Kriisin aikana maahanmuuttaja käy läpi vaikeita asioita. Hän suree menetyksiä, joita maastamuutto on aiheuttanut maahanmuuttajalle kuten läheisten yhteyden menettäminen sukulaisiin, ystäviin ja perheenjäseniin. Maahanmuuttaja saattoi olla kotimaassaan korkeassa asemassa työelämässä ja ammatillisen arvostuksen mahdollinen menettäminen sekä tutun ympäristön ja kulttuurin menettäminen saattavat olla hänelle isoja asioita. Kaiken tämän keskellä maahanmuuttajan pitäisi samaan aikaan sopeutua uuteen maahan ja elinympäristöön sekä luoda itselleen uusi sosiaalinen verkosto. (Alitolppa-Niitamo 1993, 25.)

Kulttuurisokilla tarkoitetaan kokonaisvaltaista psykologista kokemusta, joka johtuu siitä, että maahanmuuttaja on saapunut ennalta tuntemattomaan ympäristöön ja kulttuuriin. Kulttuurisokin läpikäyminen ja sopeutuminen vallitsevaan tilanteeseen voivat olla kasvattavia ja rikastavia kokemuksia. Joillekin voi olla seurauksena psyykkisiä vaikeuksia tai sokki saattaa laukaista psyykkisen sairauden. (Alitolppa-Niitamo 1993, 50.)

Sokkivaiheen aikana todellisuus kielletään eikä tapahtumaan, jota parhaillaan käydään läpi, suostuta millään tavoin käsittelemään. Usein kuitenkin sokkivaiheessa oleva saat- taan olla ulkoisesti rauhallinen ja hallittu, mutta pinnan alla on pelkkää kaaosta. (Alitolppa-Niitamo 1993, 26.)

3 KULTTUURIRISTIRIIDAT LASTEN KASVATUKSESSA

3.1 Lasten kasvattaminen

Lasten tietoisuus omasta tai muiden etnisyydestä on hyvin rajoittunutta. Ilman tukea tai kokemuksia he saattavat jäädä tälle tietämättömyyden tasolle. Erityisesti lapsille, jotka ovat etnisistä vähemmistöistä tietoisuus omasta etnisyydestä on todella tärkeää, sillä heidän kuuluu ensin samaistua positiivisesti omaan etniseen ryhmäänsä, jotta he voivat myöhemmin luoda myönteisen ja selkeän kansallisen identiteetin eli identifioida itsensä osaksi suurempaa, asuinmaan väestön muodostamaa kokonaisuutta (Benjamin 2014, 76.)

Kulttuurien ja varsinkin oman kulttuurin esittely turvallisessa ympäristössä aikuisen avustamana kasvattaa vähemmistöön kuuluvan lapsen etnistä tietoisuutta ja auttaa lasta näkemään oman kulttuurinsa ja yhteisönsä myönteisessä valossa. Tällä tavalla voidaan lisätä myös valtakulttuuriin kuuluvien lasten tietoisuutta muista kulttuureista ja niihin liittyvistä asioista. Tämä auttaa lasta käsittämään oman kulttuurinsa yhtenä muiden joukossa (Benjamin 2014, 76.)

Lapset viettävät suurimman osan arjestaan ennen kouluvuotia koriympäristössä eikä yhteiskunnalla ole heihin suurta vaikutusta vielä. Kotona ollessa lapset sosialisoituvat vanhempiensa kulttuuriin arjen askareiden, tyyppillisten ruokien, käytäntöjen sekä traditioiden kautta. Lapset oppivat vanhemmiltaan, kuinka he suhteutuvat lapsiin, vanhuksiin tai naapureihin. Lapset sisäistävät myös uskontoon liittyvät uskomukset ja käytännöt. Ennen kaikkea kuitenkin lapset oppivat vanhempien käyttämän kielen, jonka kautta perheen kulttuuri välittyy heille (Benjamin 2014, 79.)

Kun lapsi sitten aloittaa päiväkodin tai koulun, hän joutuu arvioinnin ja vertailun kohteeksi. Lapsi altistuu muiden mielipiteille liittyen hänen kulttuuriinsa tai etnisyyteen. Lapsen mielikuvaan omasta etnisyydestään vaikuttavat paisti perheen asenteet, myös nykymaailmassa median välittämä kuva ja yhteiskunnan yleinen suhtautuminen ja vallitsevat stereotypiat. Yhteiskunnan vallitsevat näkemykset lapsen etnisestä ryhmästä voivat erota hurjasti niistä näkemyksistä, joita lapsi on saanut kotoa. Vihamieliset ja ikävät kommentit ja kokemukset voivat olla hyvinkin ihmetyttää ja satuttaa haavoittuvaa lasta. Lapset saattavat aikuisia helpommin sisäistää negatiiviset kommentit ja pahimmassa tapauksissa alkaa itsekin uskoa niitä (Benjamin 2014, 80.)

Päiväkodin tärkeänä tehtävänä tässä vaiheessa on tukea lasten persoonia ja vahvistaa yksilöitä muodostamaan positiivinen minäkuva. Vahva itsetunto ja positiivinen minäkuva mahdollistavat yhteisen kulttuurin ja tulevaisuuden rakentamisen. Positiivisen leikin kautta ryhmäytyminen tapahtuu luontevasti (Kallioniemi 2014, 181.)

Nuoret tiedostavat olevansa jossain lapsuuden ja aikuisuuden välimaastossa, minkä takia he alkavat painimaanoman paikan löytämisen kanssa. He ovat monesti omien halujen ja riippuvuudentunteiden ristitulessa, kun itsenäistymispyrkimykset perheestä voimistuvat. Tällaisissa tilanteissa vanhemmat ovat todella tärkeässä asemassa antamassa nuorelle tukea ja hoivaa, jota varsinkin teini-ikäiset edelleen tarvitsevat. Vanhempien pitää kuitenkin ymmärtää, että nuori tarvitsee myös omaa tilaa, jotta hänellä olisi mahdollisuus etsiä itseään. Nuoruusvuosia hallitsevat kiperät kysymykset siitä, kuka olen, mihin minä kuulun ja mistä oma paikkani oikein löytyy? Nämä kysymykset aloittavat identiteetin etsimisvaiheen, jossa nuori tutkii omia juuriaan, paikkaansa ja tehtävänsä (Benjamin 2014, 81.)

3.2 Vanhemmuus

Usein vanhemmilla maahanmuuton syynä on pakottava tarve jättää kotimaa taakse sodan, väkivallan uhan tai vainon takia. Kodin, sukulaisten ja ystävien menetys on jo sinällään ollut vanhemmille suuri stressitekijä, mutta lisäksi he ovat saattaneet joutua kokemaan ja näkemään mieltä järkyttäviä tapahtumia ennen lähtöään tai matkan aikana. Tällaisten psykologisesti kuormittavien kokemusten jälkeen heidän odotetaan vielä sopeutuvan uuteen elinympäristöön, kulttuuriin, kieleen ja ilmastoon ilman kielitaitoa, tuttua ja turvallista tukiverkostoaan. Usein maahan sopeutuminen voi olla haasteellista jopa vapaaehtoisesti maahan muuttaneilla ihmisillä. Tällaisissakin tilanteissa yksilö joutuu monesti luopumaan ammatistaan, yhteiskuntaluokastaan tai sosiaalisesta asemastaan ja rakentamaan niille pohjautuva identiteetti uudestaan (Benjamin 2014, 91.)

Maahanmuuttaja lapsilla on suurempi riski syrjäytyä, sillä he ovat kokeneet perheidensä sisällä vanhempiensa muuttoliikkeitä maasta toiseen. Heille on kuitenkin monissa tilanteissa hyvät suhteet sekä vanhempiensa kotimaahan että tämän hetkiseen asuinmaahan. Suhteiden vahvuus riippuu siitä, miten paljon he ovat vierailleet vanhempiensa kotimaassa tai tehneet yhteyksiä, jotka kannustaisivat heitä käymään kotimaassaan (Antias 2009, 7.)

Toisen sukupolven maahanmuuttajat kokevat monesti identiteettikriisin, jonka aikana oletetaan monesti, että nuoret vaativat tietyn ja yhtenäisen identiteetin etnisten tai kansallisten rajojen mukaisesti. Nuoria auttaisi kuitenkin kriisin aikana, jos heitä tuettaisiin rakentamaan itselleen yksi johdonmukainen identiteetti ja korostettaisiin heille, että moolimpien kulttuurien välinen yhteys on todella tärkeä (Anthias 2009, 9.)

Vanhempien kuuluisi olla aktiivisesti osallisia lapsen kasvu ympäristöjen toiminnan suunnittelussa, jotta se mahdollistaisi lapselle jatkuvan vuoropuhelun eri kieli- ja kulttuuriryhmien välillä. Vanhempien pitäisi oppia tukemaan lapsen kasvua ilman pelkoa ”vieraan kulttuurin” vaikutuksesta lapseen. Lapselle pitäisi mahdollistaa juuri sellaisen hänelle sopiva kulttuuri- identiteetin löytäminen, jota hän tarvitsee tässä ympäristössä. Jokaiselle maahanmuuttajataustaiselle lapselle on annettava oikeus olla vain lapsi, sillä kulttuuri-identiteettiä vahvistavat palikat rakentuvat pienistä asioista. Syrjäytymisvaarassa olevilla lapsilla varsinkin maahanmuuttaja lapsille on annettava käsitys siitä, että he tulevat hyväksytyksi omina itsenään (Novitsky 2014, 158.)

3.3 Lasten kasvatuksessa kohdatut kulttuuriristiriidat

Kulttuurienvälisen kasvatuksen lähtökohta on usein siinä, että ajattelumme on varsin yksikulttuurista. Tällä tarkoitetaan sitä, että ihmisellä on aina kulttuurinen positionsa, jonka mukaan hän on tottunut elämään ja hän on luonnostaan taipuvainen vain ajattelevaan, että muutkin ajattelevat, elävät ja toimivat samalla tavalla kuin hän. Monet kuitenkin tietävät, ettei tämä pidä paikkaansa, mutta ovat niin tottuneet toimimaan omalla tavalla, että on vaikeaa toimia muuten kuin oman, usein kapean kulttuurimallin ohjaamana (Kaikkonen 2004, 136.)

Yleensä kulttuuriympäristö ja yhteiskunta antavat jäsenilleen niiden suosimat tavat ajatella ja hahmottaa elämää ja opettavat heille käyttäytymismallit ja -roolit. Tämän lisäksi ne rakentavat ihmisessä odotuksia ja ennakkotietoja siitä, miten toisten kanssa on sopivaa toimia ja miten nämä vastaavasti käyttäytyvät. Ihmisiäkin on opittu luokittelemaan ja ryhmittelemään tietyllä tavalla (Kaikkonen 2004, 136.)

Oman kulttuurin tutut tavat toimijat ja erilaiset tuttuutta tuottavat tekijät kuten esimerkiksi kieli, yhteiskuntamalli ja elintavat tai kasvu- ja asuinympäristöt tekevät oman käyttäytymisen niin tutuksi, että toisenlaiset käyttäytymistavat ovat vieraita. Monikulttuurisen maailman ihminen elää tutun ja vieraan ainaisessa ristiriidassa. (Kaikkonen 2004, 136.)

Joidenkin ihmisten kohdalla heidän on kuulunut jättää kotimaahansa kaikki tuttu ja opittava elää kaiken vieraan keskellä. Kaikki on erilaista ja uutta vielä tähän päälle on opittava toimimaan uusien tapojen mukaisesti aika nopeasti. Monet huomaavat harmikseen, että vaikka kuinka samanlainen yrität olla kuin kantaväestö, olet aina erilainen. Varsinkin nuorten kohdalla, jotka ovat juuri rakentamassa identiteettiään tämä saattaa olla aika musertava kokemus.

Kulttuurienvälinen kasvatus perustuu kahteen eri tavoin vaikuttavaan periaatteeseen. Yleisen ihmisarvon periaatteeseen, jonka taustalla on ajatus siitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ja heitä on kohdeltava samalla tavoin ihmisinä. Toinen periaatteista on erilaisuuden periaate, jonka mukaan on aina otettava huomioon ihmisten ominaisuudet, kyvyt ja tarpeet, jotka vaihtelevat ihmisestä ja ihmisryhmästä toiseen. Kulttuurienvälistä kasvatusta voidaan pitää kasvatuksessa ja kasvatustieteissä omana sektorinaan, jonka keskeisinä tavoitteina on ohjata ihmisiä elämään ja toimimaan monikulttuurisessa yhteiskunnassa, edistää vierauden ja erilaisuuden ymmärtämistä ja kunnioittamista (Kaikkonen 2004, 137.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen tavoitteena on saada lisätietoa siitä, miten maahanmuuttaja äidit ovat nuorina rakentaneet identiteettiään ja kuvata tarkemmin heidän kokemuksiaan Suomesta. Tarkoituksena olisi saada tietoa heidän omasta prosessista ja miten he ovat rakentaneet uudelleen omaa identiteettiään Suomeen saapuesssa. Todellisuudessa äidit käyvät valtavan prosessin, joka ei välttämättä näy ulospäin.

Tarkoituksena olisi kysyä äideiltä erilaisia kysymyksiä liittyen heidän taustaansa. Siitä miten vahvasti kulttuuri on näkynyt heidän arjessa lapsuudesta asti. Millaiset asiat äiti on itse kokenut haasteeksi identiteetin rakentamisessa ja mitkä asiat taas ovat olleet hänen mielestä hyödyiksi. Kuinka suuria ristiriitoja kulttuurien välillä oli nuorempana ja millaisten keinojen avulla niitä on ratkaistu.

Lisäksi äideiltä olisi hyvä saada tietoa siitä, millaisten keinojen avulla he ovat kasvattaneet lapsiaan. Mitkä ovat olleet niitä asioita, joista he ovat osanneet luopua, jos on ollut tarvetta ja kuinka hankalaa uuden kulttuurin omaksuminen on ollut.

Omin tavoitteinani on tulosten pohjalta oppia kohtaamaan samassa tilanteessa olevia äitejä ja nuoria oikealla tavalla heitä ymmärtäen. Työni avulla kehitän osaamista maahanmuuttaja äitien ja nuorten tilanteesta sekä erityisesti heidän kokemistaan tunteista oman itsensä kehittämisessä. Työn pohjalta kehitän myös omaa osaamistani sosionomina. Uskon myös, että työn avulla saan lisää varmuutta maahanmuuttajien kohtaamiseen.

Opinnäytetyön aineisto kerätään haastattelujen avulla 4 äidiltä. Äidit ovat Pikku-Mustikan asiakkaita. Haastattelutyypinä käytän vapaamuotoista teemahaastattelua.

Haastatteluja varten teen teemahaastattelurungon, jonka pohjalta toteutan haastattelut. Ennen haastattelua minun pitää saada haastattelulupa eli tietoinen suostumus haastattavilta. Nauhoitan haastattelut, mikä mahdollistaa haastattelujen kirjoittamisen tekstimuotoon ja helpottaa asioiden muistamista.

Tutkimuskysymykset olivat:

1. Miten maahanmuuttaja äidit ovat rakentaneet identiteettiään uudelleen saapuaan Suomeen?
2. Millaisia kulttuuriristiriitoja äidit ovat kohdanneet lapsiaan kasvattaessa?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Laadullinen tutkimus ja avoin haastattelu tiedonkeruu menetelmänä

Opinnäytetyön tekemisessä käytetään kvalitatiivista eli laadullista tiedonhankintamenetelmää. Kvalitatiivisella menetelmällä on mahdollista selvittää asioita ja kysymyksiä, joita ei määrällisesti voida mitata. Kiinnostuksen kohteena ovat usein ihmisten kokemukset, mielipiteet ja ajatukset. Laadullinen tutkimusmenetelmä valitaan, kun tietoa tutkittavasta ilmiöstä ei juurikaan ole ja silloin pyritään kuvaamaan, määrittelemään ja ymmärtämään jokin ilmiö sekä todellista elämää mahdollisimman monipuolisesti. (Hirsjärvi, Remes, Savajaara 2005, 161).

Laadullisella tutkimuksella on tavoitteena tavoittaa ihmisen omat kuvaukset koetusta todellisuudesta. Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyllä tutkimuksella on myös mahdollista tavoittaa kokemia merkityksellisissä asioita tämän hetkisessä elämässä sekä omaan elämään pidemmälle ajalle sijoittuvia asioita. (Vilkkä 2015, 118)

Laadullisen tutkimuksen erityispiirre on, että tavoitteena ei ole totuuden löytäminen tutkittavasta asiasta. Ihmisten kuvaamien kokemusten ja käsitysten avulla luodaan johtolankoja ja vihjeitä, joiden avulla voidaan tehdä tulkintoja ja ratkaista erilaisia arvoituksia ihmisen elämästä. (Alasuutari 1994, 34.)

Käytin opinnäytetyössäni haastattelumuotona teemahaastattelua. Teemahaastattelussa tutkimusongelmasta poimitaan keskeiset aiheet tai teemat, joita tutkimushaastattelussa olisi välttämätöntä käsitellä tutkimusongelmaan vastaamiseksi. Tavoitteena haastattelussa on, että haastateltava saa kaikista teemoista antaa oman kuvauksensa ja haastatteluteemat käydään haastattelutilanteessa vastaajan kannalta luontevassa järjestyksessä. (Vilkkä 2015, 124.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Puolistrukturoidulle haastattelulle on ominaista, että jokin haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, mutta ei kuitenkaan kaikkia. Teemahaastattelulle on myös ominaista, että haastateltavat ovat kokeneet tietynlaisen tilanteen. Haastattelu suunnataan siis tutkittavien henkilöiden subjektiivisiin kokemuksiin. Teemahaastattelulla voidaan tutkia yksilön ajatuksia, tuntemuksia, kokemuksia ja myös sanatonta kokemustietoa. Siinä korostuu haastateltavien oma elämysmaailma. Haastattelu tuo tutkittavien äänen kuuluviin. (Hannila ja Kyngäs 2008, 3.)

Tutkimukseni on luonteeltaan kartoittava, sillä haastattelin vain neljää äitiä. Neljältä haastateltavalta ei voi saada tarpeeksi kattavaa aineistoa, jotta sen voisi yleistää koko kansan tulokseksi. Opintopisteitä opinnäytetyötä varten oli vain 20 ja tämän takia ei ollut resursseja tehdä laajempaa tutkimusta.

5.2 Haasteltavien valinta ja haastattelun toteutus

Haastateltavien valinnassa on muistettava, mitä ollaan tutkimassa. Tutkimusongelmasta riippuen on hyvä valita haastateltavat, joko teemaa tai tutkittavaa asiaa koskevan asiantuntemuksensa tai kokemuksensa perusteella. Tärkeä kriteeri tällöin on, että haastateltavalla on omakohtainen kokemus tutkittavasta asiasta. (Vilkka 2015, 135.)

Tieteellisessä tutkimuksessa tarvitaan aiheen rajausta, jotta tutkimuksesta ei tule pinnallinen. Rajaamisella voidaan myös hallita tutkimusongelmaa paremmin (Kananen 2014, 32-33.)

Keräsin opinnäytetyön aineiston haastattelemalla neljää maahanmuuttaja äitiä, jotka ovat kaikki Opetuskoti Hovirinnan jäseniä. Opetuskoti Hovirinta on Kaarinassa 2016 lähtien käynnissä ollut opetuskoti, jonka tavoitteena on lisätä maahanmuuttajanaisten osallisuuden mahdollisuuksia sekä tukea yksilöllisesti naisia kotoutumisen, sopeutumisen ja työllistymisen polulla suomalaisessa yhteiskunnassa. Hankkeessa keskitytään kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, jossa äitiä tukemalla lisätään koko maahanmuuttajaperheen toimintakykyä, hyvinvointia ja elämänhallintataitoja. (Sateenkaarikoto 2019.)

Haastattelutyypinä käytin vapaamuotoista teemahaastattelua. Haastatteluja varten tein teemahaastattelurungon, jonka pohjalta toteutin haastattelut. Ennen haastatteluja minun piti saada haastattelulupa eli tietoinen suostumus haastateltavilta. Nauhoitin myös haastattelut, mikä mahdollisti haastattelujen kirjoittamisen tekstimuotoon ja helpotti asioiden muistamista.

5.3 Haastattelun analyysi

Tutkimustulosten analysoinnissa hyödynsin sisällönanalyysia. Sisällönanalyysilla tarkoitetaan tutkimusaineiston kuvaamista sanallisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 107-108).

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tavoitteena on löytää tutkimusaineistosta jonkinlainen toiminnan logiikka. Siitä lähdetään liikkeelle, että tutkija päättää tutkimusaineiston keräämisen jälkeen, mistä toiminnan logiikkaa tai kertomusta lähdetään etsimään. Tämän jälkeen usein ruvetaan pelkistämään tutkimusaineistoa. Tutkimusaineistoa ruvetaan pelkistämisen jälkeen jakamaan osiin ja tiivistämään. Tiivistämistä ohjaavat tutkimuskysymykset taikka tutkimusongelma. Tämän jälkeen ruvetaan muodostamaan aineistosta uusi johdonmukainen kokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 102, 110-115.)

Etenin tutkimuksessa juuri edellä mainitsemieni sisällönanalyysin vaiheiden mukaisesti. Tutkimukseni aineisto koostui neljästä haastattelusta, joita rupesin heti haastattelun jälkeen kirjoittamaan auki tietokoneelleni. Aineiston kirjoitettuaani sanatarkasti auki rupesin käymään tekstejä monesti läpi ja valitsemaan sieltä tutkimuskysymyksiäni varten oleellisia kohtia. Tämän jälkeen rupesin pelkistämään alkuperäisiä haastatteluja.

Tämän jälkeen rupesin muodostamaan kustakin teemasta johdonmukaisia kokonaisuuksia kokoamalla jokaisesta haastattelusta pelkistetyt aineistot teemojen alle. Kävin samalla läpi aiheeseen liittyvää kirjallisuutta analyysia ajatellen.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen tulokset hyödyntämällä kolmea pääteemaani, joita käytin haastattelua tehdessäni. Tutkimuksessa selvitin nuorina Suomeen saapuneiden maahanmuuttaja äitien identiteetin uudelleen rakentumisesta muuttaessa täysin uuteen ympäristöön sekä heidän tapoja kasvattaa omia lapsia erilaisten kulttuuri ristiriitojen keskellä. Tutkimus tehtiin teemahaastatteluna ja haastatteluteemat olivat:

- Sopeutuminen
  - Millainen sopeutuminen
  - Mikä vaikeinta/helpointa
  - Oman paikan löytäminen
  - Omat juuret ja niiden löytäminen
- Identiteetti
  - Identiteetin uudelleen rakentaminen
  - Kulttuurin vaikutus identiteettiin
  - Ristiriidat kulttuurien välillä
  - Kulttuurien välinen kasvaminen rikkaus/taakka
- Lasten kasvatus
  - Kasvatuksen ristiriidat
  - Lasten identiteetin tukeminen
  - Keinot kasvatuksessa
  - Lapsen välinpitämättömyys vanhempien kulttuuria kohtaan

Tutkimukseen osallistui neljä äitiä, jotka ovat kaikki asuneet Suomessa yli 6 vuotta. Kaikki äidit olivat tulleet Suomeen alle 20 vuotiaina ja olivat saaneet lapsia aika pian Suomeen saavuttua. Äideillä oli 1 – 7 lasta, joista suurin osa oli syntynyt Suomessa. Haastateltavien anonymiteettiä suojatakseni en kerro haastateltujen muita tunnistetietoja. Käytän haastateltavista nimityksiä: H1, H2, H3 ja H4 esimerkkien yhteydessä.

Ensin esittelen tutkimuksen tulokset ensimmäisestä pääteemasta, joka on sopeutuminen Suomeen sekä oman paikkansa löytäminen. Seuraavaksi esittelen tuloksia teemasta identiteetti sekä sen uudelleen rakentaminen ja ristiriidat kulttuurien välillä. Lopuksi vielä tarkastelen tutkimuksen tuloksia teemasta lasten kasvatus ja lasten identiteetin tukeminen sekä erilaisia keinoja kasvatuksessa.

6.1 Sopeutuminen

Tutkimuksen yhtenä tavoitteena oli selvittää, miten äidit olivat sopeutuneet Suomeen. Millainen heidän sopeutumisprosessinsa oli ollut ja mikä siinä oli ollut vaikeinta tai helpointa. Ovatko äidit löytäneet oman paikkansa täältä suomesta ja miten he ovat kokeneet sen etsimisen.

Jokainen äiti oli kokenut saapumisen Suomeen alussa hyvin hankalana. Heistä oli vaikeaa jättää kaikki tutut asiat kotimaahan ja tulla täysin vieraaseen uuteen maahan, jossa oli aivan yksin. Yksinäisyys ja asioiden yksin tekeminen hankaloittivat tilannetta ennestään.

”Oli vaikeaa alussa, kun tulee vieraaseen maahan, vieraaseen kulttuuriin. Ruoka ja ympäristö on täysin eri kuin omassa maassa” (H1)

”Tulin Suomeen 16 vuotiaana, jolloin olin teini ja todella nuori kantamaan vastuuta itsestäni. Olin vasta oppimassa asioita itsestäni. Olin todella vaikeaa tehdä kaikki yksin” (H2)

”Oli alkuun todella raskasta, vaikeaa oli olla yksin ja elämän uudelleen aloittaminen vieraassa ympäristössä oli todella vaikeaa.” (H3)

” Koko systeemi on täällä Suomessa erilainen, kuin kotimaassani” (H4)

Haastatteluista nousi selvästi esiin, että äideillä on ollut paljon halua ja motivaatiota oppia suomalainen kulttuuri ja päästä mahdollisimman nopeasti yhteiskuntaan mukaan. He ovat lähteneet saman tien opiskelemaan suomen kieltä ja saaneet aika nopeasti ammatitutkinnon. Äidit ovat osanneet tilanteistaan huolimatta, jättää pelot ja jännitykset taakse ja suunnata ahkerasti eteenpäin elämässään. Suurin osa äideistä kehuivat, että suomalaisista naapureista oli paljon apua, sillä he auttoivat monissa tilanteissa.

” Haluan olla positiivinen ja ajatella muista hyvää. Asun Suomessa, joten minun pitää toimia kuinka täällä toimitaan. Kotimaan tavat eivät toimi vaan täällä on opiskeltava toimimaan maan tavoilla.” (H1)

” Olin todella aktiivinen, opiskelin suomen kielen todella nopeasti ja halusin opetella itselleni ammatin. Pääsin myöhemmin lähihoitajaksi opiskelemaan.” (H2)

” Suomalaiset eivät monesti uskoneet, että pärjään, joten halusin todistaa heille sen, että kyllä minäkin osaan” (H3)

” Naapurit ovat olleet mukavia ja heidän kanssaan on helppo jutella.” (H4)

Haastatteluista nousi ylös, että äidit olivat melkein saman tien Suomeen saapuessa päässeet pois kotoa muiden keskuuteen, josta heille on ollut valtavasti hyötyä. Yksi äideistä kertoikin, miten tärkeää on ollut hänelle, että hän pääsee aamulla kielikurssille käyttämään suomen kieltä.

” Vaikeinta oli alussa ilmasto, talvi. Kieli oli myös todella haastava” (H1)

” Todellisten ystävien löytäminen on ollut todella vaikeaa. Kotimaassa oli omat ystävät, jotka jäivät sinne ja on ollut vaikea löytää itselleen sopivia ystäviä.” (H2)

” Ruokatottumukset olivat alkuun vaikeita” (H3)

” Palvelut ja niiden löytäminen on täällä paljon parempaa kuin kotimaassa” (H4)

” Helpointa oli asiat, jotka koin vaikeaksi kotimaaksi. Terveysasiat eivät toimineet kotimaassa, mutta täällä toimivat ja koin sen olevan helppoa. Kouluun hakeminen ja opiskelu lastenhoitajaksi oli helppoa. (H1)

Omista juurista kiinni pitäminen oli jokaiselle haastateltavalle tärkeää. Heidän mielestä ei pidä koskaan unohtaa omia juuria ja sitä mistä on kotoisin. Aina voi kuitenkin oppia uusia kulttuureja ja opetella elämään niissä kunnioittaen myös omia aikaisempia arvoja ja normeja. Kaikista opituista kulttuureista on tärkeää omaksua ne hyvät tavat ja puolet. Mitä enemmän kulttuureja ihminen osaa, sitä rikkaampi hän on.

” Oma kulttuuri on todella tärkeää, en halua enkä koskaan unohda sitä. Yritän ylläpitää omaa kulttuuria, samalla oppien suomen kulttuurista lisää ja kehittäen sitä puolta. Tärkeää pitää omista juurista kiinni.” (H1)

”Koen, että on erittäin tärkeää säilyttää oma kulttuuri, jotta se siirtyisi myös lapsilleni. Halusin opettaa heille, että kotimaamme on tärkeä eikä muiden puheista tarvitse aina välittää” (H2)

” Suomen kulttuurin hyvistä asioista kiinni pitäminen ja niiden ottaminen omiin tapoihin tärkeää.” (H3)

” Molempien kulttuurien oppiminen on todella tärkeää. Sekä oman kulttuurin säilyttäminen, että Suomen kulttuurin oppiminen” (H4)

6.2 Identiteetti

Tässä luvussa käyn läpi tutkimuksesta nousseita huomioita liittyen äitien identiteetin uudelleen rakentamiseen Suomeen saapuessa. Lisäksi kysyin haastateltavilta kysymyksiä liittyen kulttuurin vaikutuksesta identiteettiin ja millaisia ristiriitoja äidit ovat kohdanneet sekä oman kulttuurin, että suomen kulttuurin välillä. Lopuksi käyn vielä hieman läpi sitä, ovatko äidit kokeneet kahden kulttuurin välillä elämisen rikkautena vai onko se ollut heille ennemminkin taakka.

Äidit kokivat Suomeen saapumisen identiteetin kannalta vaikeaksi. Heille oli ehtinyt jo muodostua kotimaassa identiteetti, jonka he olivat pienestä lähtien rakentaneet. Äidit olivat Suomeen saapuessa kaikki alle 20 vuotiaita ja juuri siinä iässä, jolloin itsetuntemus ja oman identiteetin rakentaminen ovat tärkeimpiä asioita. He lähtivät kotimaastaan, jossa heillä saattoi olla erilaisia roolimalleja, joihin he pystyivät helposti samaistumaan ja saapuivat Suomeen, jossa he olivat aivan yksin. Heidän oli vaikea samaistua kehenkään ja heistä tuntui jatkuvasti siltä, etteivät he kuulu mihinkään ryhmään.

” Suomeen saapuessa olin vastuussa itsestäni, aikuistuin todella nopeasti. Perheen menettäminen oli jo tarpeeksi vaikeaa, jonka jälkeen jouduin olemaan aivan yksin täysin vieraassa ympäristössä. Olin pitkään surullinen.”
(H1)

” Minulla oli identiteetin rakentamisessa tavoitteena, että voisin oppia kielen ja olla tekemisissä suomalaisten kanssa. Halusin päästä keskustelemaan ja ymmärtämään. Halusin myös oppia erilaisia asioita, jotta lapseni arvoistaisivat minua saavutuksistani ja voisin olla heille se roolimalli, joka minulta puuttui.” (H2)

”Minulle identiteetin uudelleen rakentaminen oli todella haastavaa, en tiennyt enää mitä halusin tehdä tai missä olin hyvin. Jouduin pitkään miettimään kuka oikein olinkaan, ja mihin olin suuntaamassa. Eniten minua auttoi muiden maahanmuuttajien tarinoiden kuuleminen ja miten he olivat selvinneet vastaavanlaisesta tilanteesta. Sain siitä voimia” (H3)

Äidit ovat kohdanneet paljon erilaisia tapoja, jotka eroavat paljon heille tutuista tavoista kotimaassaan. Äidit olivat myös kokeneet, että molemmissa kulttuureissa on heidän mielestä hyviä sekä huonoja puolia. He ovat yrittäneet säilyttää omasta kulttuurista hyviksi kokemia asioita ja opiskella suomen kulttuurista niitä positiiviseksi koettuja asioita. Tietyt suomalaiset perinteet sekä suomalaisten suorasanaisuus ja rehellisyys oli asioita, joita äidit nostivat ylös. Ristiriitoja on kuitenkin tullut paljon, sillä on tapoja, jotka he ovat tottuneet tekemään kotimaassa täysin eri tavalla. Kolme haastattelemistani äideistä ovat muslimeja ja heillä nousi esiin uskontoon liittyvät ristiriidat.

”Kotimaassani vanhempien kunnioittaminen ja kohteliaisuus olivat ihan eri tasossa verraten Suomeen. Ikävöin sitä suuresti. Uskonnon harjoittaminen on myös täällä Suomessa erilaista, vaikka onkin sama uskonto kuin valtaväestöllä. Olen joutunut miettimään uudestaan omia rajojani ja harjoittelemaan, että sanon ne ääneen” (H1)

” Kulttuurit eroavat valtavasti toisistaan, omat perinteet ovat jääneet kotimaahan. Suomessa olen opetellut toimimaan niin kuin Suomessa toimitaan. Ristiriitoja en ole kokenut hirveästi kulttuurien välillä, mutta uskonnon välillä kyllä. Pukeutumiseni sekä ruokatottumukseni ovat aivan erilaiset.” (H3)

” Alkuun minulle oli vaikeinta ymmärtää, kun suomalaisilla oli koiria kotona, sillä omassa kotimaassani koira oli ulkoeläin, jota ei saanut tuoda sisälle. Jokaisella lääkärikäynnillä kyseltiin myös kysymyksiä liittyen tupakointiin ja alkoholiin, jotka olivat uskonnossani myös täysin kiellettyjä. En tajunnut alkuun näitä asioita, mutta ajan myötä aloin ymmärtämään” (H2)

” Vieraaseen maahan saapuessani kaikki on usein outoa ja ihmeellistä. Tuntui siltä kuin kaikki olisi tehty eri tavalla verrattuna vanhoihin tapoihini. Aloin tottumaan kuitenkin asioihin pikkuhiljaa. Olen vienyt lapsiani myös kotimaahani, jotta he näkisivät, kuinka erilainen elämä siellä on.” (H4)

Kaikki äidit kokivat, että molemmista kulttuureista oli heille hyötyä. Ristiriidoista huolimatta he kokivat kulttuurit ennemminkin rikkautena kuin taakkana. Heidän mielestä oli hienoa, että heidän lapset saivat kasvaa Suomessa, jotta he saisivat kaksi kulttuuria ja enemmän valinnan varaa oman identiteetin rakentamisessa. Suomen kulttuurilla on todennäköisesti vaikutus, sillä he elävät Suomessa, mutta jokainen äiti oli sitä mieltä, että lapsen kuului oppia myös vanhempiensa kulttuurit, sillä siitä on vain hänelle hyötyä myöhemmin.

” Koen sen rikkautena, mielestäni on ihanaa, kun osaa monia kulttuureja. Oppisin mielelläni uudenkin kulttuurin, jos vain olisi mahdollista” (H1)

”Koen rikkautena sen, että saan opiskella uuden kielen sekä opiskella itselleni ammatin, jota voin hyödyntää muualla” (H2)

” Vaikka kulttuuri on ihan erilainen kuin minun omani, on ollut kiva, että voi verrata kulttuureita toisiinsa ja aina ihmetellä, kun asiat tehdäänkin täysin eri tavalla” (H4)

6.3 Lasten kasvatus/ Vanhemmuus

Jokaisella tutkimukseen osallistuneella äidillä on lapsia, jotka ovat syntyneet Suomessa. Äidit olivat itse tulleet Suomeen nuorina ja kasvattavat nyt lapsiaan, jotka ovat kouluikäisiä. Kotona ollessaan lapset oppivat erilaisia tapoja vanhemmiltaan liittyen vanhempien

kulttuuriin, arjen askareiden ja traditioiden kautta. Suurimman osan arjestaan lapset kuitenkin viettävät koulu- ja päiväkotiympäristössä, josta he oppivat suomen kulttuuria, ruokatottumuksia ja erilaisia tapoja.

Äitien mielestä kulttuuri ristiriidat ovat olleet lasten elämässä jo pienestä asti, sillä lapset oppivat päiväkodissa suomen kulttuuria sekä kieltä ja kotona vanhemmat toimivat oman kulttuurin mukaisesti. Vanhemmat ovat halunneet, että lapset oppisivat heidän kulttuurin jo varhaisessa vaiheessa. He ovat osanneet kuitenkin huomioida, että suomessa ollessaan on todella tärkeää myös lapsen omaksua itselleen suomen kieli sekä kulttuuri. On kuitenkin ollut asioita, joista vanhemmat eivät ole halunneet luopua. Tämän takia on kasvatuksessa tullut ristiriitoja vanhempien kulttuurin ja suomen kulttuurin välille.

” Olen huomannut, että lapseni tekee joitain asioita eri tavalla kuin minä, koska on oppinut niitä päiväkodissa. Ristiriidat eivät ole vaikeita, mutta kulttuuri erojen tiedostaminen on tärkeää. Lapsen on tärkeää oppia suomen kulttuuria, vaikka kotona pidetäänkin tärkeänä omaa kulttuuria. (H1)

” Olen kohdannut ristiriitoja esimerkiksi ruokatottumusten välillä, joskus minulle ja minun lapselleni tulee kielimuuri emmekä ymmärrä toinen toisiamme kunnolla, pukeutuminen on myös semmoinen asia, josta keskustellemme usein” (H2)

” Mielestäni lasten kasvatus on täällä Suomessa vaikeampaa kuin kotimaassa, siellä kaikki naapurit olivat vähä niin kuin lasten vanhempia, kaikki kasvattivat lapsia yhdessä. Täällä pitää lasten kanssa keskustella jatkuvasti kulttuuri eroista huomioiden molemmat kulttuurit.” (H3)

”Opiskeluun liittyvät asiat ovat olleet tosi vaikeita, lasten auttaminen on ollut vaikeaa, kun itse ei osaa paljon” (H4)

Omaan identiteettiään muodostaessa lapset ovat kysyneet erilaisia kysymyksiä vanhemmiltaan liittyen taustaansa ja kulttuuriinsa, joista vanhemmat ovat yrittäneet lasten

kanssa keskustella. Vanhempien pitää olla avoimia keskustelemaan erilaisista tavoista ja säännöistä, kun Suomessa toimitaan eri tavalla. Jokainen äideistä oli kuitenkin sitä mieltä, että olisi pettynyt, jos lapsi ei olisi missään vaiheessa kiinnostunut hänen kulttuuristaan, sillä lapsi asuu Suomessa, mutta on saman maalainen kuin vanhempansa. Lapsen kuuluu osata oma kulttuurinsa ja puhua omaa kieltään.

”Lapseni on tärkeää tietää oma tausta ja mistä on kotoisin, sillä lapseni ei ole suomalainen, vaikka Suomessa. Minun on annettava lapselleni mahdollisuus tutustua omaan kulttuuriin ja rakentaa identiteettiään se pohjalta, mutta jos lapseni haluaa olla suomalainen, en voi kieltää sitä. Silloin tiedän, että olen ainakin opettanut hänelle omaa kulttuuriani. (H1)

”Täällä Suomessa ollessani olen joutunut perehtymään erilaisiin kasvatustapoihin, sillä kotimaassani lasten kasvattamiseen ei kiinnitetty paljon huomiota. Lapsia kasvatti kaikki yhdessä eikä kasvatuksesta tehty niin isoa asiaa, vastuu oli viime kädessä kuitenkin vanhemmilla” (H2)

”Olen yrittänyt aina puhua lapselleni pienestä asti omaa kieltä kotona, mutta koen, että kun olemme Suomessa, lapseni oppii todennäköisesti enemmän Suomea. Olisin kuitenkin aika pettynyt, jos lapsellani ei olisi yhtään kiinnostusta minun kulttuuriani kohtaan.” (H4)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni avulla halusin antaa kuvan kohderyhmän kokemista haasteista sekä auttaa muita ymmärtämään maahanmuuttajia paremmin. Halusin kuulla äideiltä mitkä ovat ne asiat, jotka he kokivat tärkeiksi identiteettiään rakentaessa, jotta voisimme auttaa muita samassa tilanteessa olevia äitejä ja nuoria. Onko heidän mielestä molemmista kulttuureista ollut heille hyötyä vai onko ne vain hankaloittaneet tilannetta entisestään. Jokainen kulttuuri on erilainen ja jokaisessa kulttuurissa on omat tavat ja käytännöt, joiden mukaan toimitaan. Tämän takia uskoin ristiriitoja olevan paljon kulttuurien välillä.

Halusin tuottaa opinnäytetyöni avulla tietoa, jonka avulla voisimme ammattilaisina kehittää ammatti osaamistamme ja ohjaustaitoamme, kun työskentelemme maahanmuuttajien kanssa. Nuorille sekä aikuisille maahanmuuttajille on annettava mahdollisuus kehittää ja rakentaa identiteettiään turvallisessa ympäristössä. Tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan käyttää hyödyksi kehittäessä maahanmuuttajiin liittyvää ohjaustyötä ja tutkimus tarjoaa myös uutta tietoa sosionomin monikulttuuriseen tietoperustaa.

7.1 Tutkimuksen tulosten tarkastelua

Sopeutuminen

Ilmasto oli erilainen kuin kotimaassaan ja ruokatottumukset olivat erilaiset. Kaksi haastateltavista olivat saapuneet Suomeen talvella ja kertoivat miten järkyttyneitä, olivat lumen määrästä. Uusi kulttuurit ja uudet tavat olivat heti vastassa. Haastateltavat kertoivat, miten yksinäisiä olivat Suomessa, kun olivat tottuneet kotimaassaan koko suvun olevan lähellä ja sosiaalinen tukiverkosto heti tavoitettavissa.

Tuloksista nousi se vahvasti esiin, että äideillä oli silti motivaatiota ja halua lähteä opiskelemaan uutta kieltä ja yrittää mahdollisimman nopeasti sopeutua uuteen maahan ja sen tapoihin. Suomalaiset olivat hyvin ennakkoluuloisia ja äidit joutuivat monesti todistelemaan ja näyttämään taitojaan, jotta heihin uskottiin. Äideiltä ei silti positiivisuus laskenut vaan osa heistä kouluttautuikin ja sai aika pian saapumisen jälkeen itselleen tutkinnon, jonka avulla tehdä Suomessa töitä.

Aira Kurtin (2010) tekemässä tutkimuksessa nousikin esille, että maahanmuuttajien kotoutumista ja yhdenvertaisuuden toteutumista vaikeuttavat erilainen kieli ja kulttuuri sekä erilaiset sosiaaliset vaikeudet. Kotoutumisen nähtiin vaikuttavan sekä yksilön ja ympäristön ominaisuuksiin. Kurtti toi myös esille sen, ettei maahanmuuttajien ääni kuulu kotouttamisohjelmaa laadittaessa.

Oman paikan löytäminen täysin vieraassa ympäristössä voi olla hyvinkin vaikeaa ja viedä paljon aikaa. Tuloksista nousi myös esiin se, miten äidit kertoivat identiteetin uudelleen rakentamisen olleen vaikeaa. Heille oli jo ehtinyt muodostua kotimaassaan jonkinlainen kuva identiteetistään, jolla ei ollut mitään merkitystä täällä. Heidän piti aloittaa ihan alusta. Äidit kertoivat miten jotkut asiat, kuten palveluiden saaminen taikka terveysasiat olivat Suomessa helpompia kuin kotimaassaan. Oli kuitenkin paljon asioita, jotka tuottivat äideille hankaluuksia. Suomen kielen oppiminen oli yksi näistä vaikeista asioista, joka haastateltavien mielestä oli alkuun todella vaikeaa.

Haastateltavat kokivat oman kulttuurin säilyttämisen todella tärkeänä. He ovat saapuneet Suomeen, mutta eivät kokeneet itseään täysin suomalaisiksi. He sanoivatkin, että ovat oman maalaisia, jotka vain asuvat Suomessa. He halusivat oppia suomen kulttuurin ja tavat sekä kielen kadottamatta omia juuriaan. Heidän mielestä he olivat rikkaampia kuin muut, sillä osasivat molempien maiden kulttuurit ja kielen. Haastateltavat sanoivat, että voivat valita itse tavan elää valitsemalla molemmista kulttuureista hyviä asioita ja hyviä tapoja.

Keskeisimpänä tutkimuksen tuloksista kuitenkin nousee esille se, että maahanmuuttajat tunnistavat oikeuden omaan kulttuuriin ja haluavat säilyttää etnisen erilaisuutensa.

Identiteetti

Identiteetillä tarkoitetaan, sitä millaiseksi ihminen kokee itsensä. Kuka hän on ja millainen arvo hänellä on itsestään. Identiteettikokemus voi olla todella suuri voimavara ihmiselle. Tunne siitä, että kuuluu johonkin ryhmään ja ihmiset hyväksyvät juuri sellaisena kuin on, antaa monille voimaa jaksamaan. Samaan aikaan myös kuitenkin identiteettikokemuksesta voi olla haaste hyvinvoinnille, jos se on rakentunut esimerkiksi kielteiseksi koettujen ominaisuuksien ympärille. Ihminen saattaa kokea, ettei ole tervetullut paikkaan, jossa on tai ihmiset eivät hyväksy häntä omana itsenään (Mieli 2019.)

Tämän vuoksi monet äidit ovat kokeneet, että ovat joutuneet rakentamaan aiemmin rakentamansa identiteetin uudelleen Suomeen saapuessa. Äideille oli erityisen tärkeää tiedostaa millaisista ominaisuuksista ja osa- alueista oma identiteetti muodostuu ja pyrkiä kehittämään itsetuntemustaan läpi elämän Suomessa (Mieli 2019).

Amartya Sen (2009) toi teoksessaan esille sen, että identiteettikäsitteellä on voimakas vaikutusvalta ihmisten ajatuksiin ja tekoihin. Yhä useammin maailma nähdään uskontojen tai sivilisaatioiden liittona ja huomiotta jätetään muut tavat, joiden avulla ihmiset voivat ymmärtää itsensä. Huomiotta jätetään myös ihmiselle tärkeät identiteetit kuten sukupuoli, ammatti, kieli taikka moraal.

Tutkimuksen tuloksista nousi esille se, miten äidit kokivat Suomeen saapuessa hankalaksi sen, että Suomessa ei ollut heille roolimalleja, joista he olisivat voineet ottaa mallia. Yksi äideistä nostikin ylös, että olisi kaivannut edes yhden henkilön, johon olisi voinut samaistua. Hänen oloa helpotti valtavasti se, että oli päässyt juttelemaan aikaisemmin Suomeen saapuneiden maahanmuuttajien kanssa, jotka olivat käyneet saman tilanteen läpi. Toinen haastateltavista taas halusin kouluttautua ja oppia Suomen tapoja, jotta olisi voinut olla tyttärelleen se roolimalli, joka häneltä itseltään puuttui.

Äidit olivat kokeneet perheen menettämisen hankalaksi ja se oli vaikuttanut identiteetin muodostamiseen hidastamalla prosessia. Monet olivat olleet Suomeen saavuttua hyvin yksinäisiä ja surullisia pitkään, jonka jälkeen olivat lähteneet rakentamaan identiteettiään uudestaan. Yksi haastateltavista sanoin olevansa ylpeä siitä, että on maahanmuuttaja eikä halua luopua siitä, vaikka olisikin kunnolla kotoutunut Suomeen pitkän ajan jälkeen.

Tuloksista huomasin myös sen, miten äidit olivat joutuneet miettimään uudelleen uskonnon asettamia rajoja ja omia sääntöjä. Suomessa harjoitettava uskonto oli erilainen kuin kolmen haastateltavan uskonto, joten ristiriitoja syntyi uskontojenkin välillä. Äidit kuitenkin kertoivat siitä, miten alkuun kaikki asiat Suomessa tuntuivat siltä, kuin ne tehtäisiin täysin eri tavalla kuin kotimaassa. Ajan myötä asioihin on tottunut eikä ne ihmetytä äitejä enää.

Kaikki yhteisöt joihin yksilö kuuluu samanaikaisesti antavat hänelle erityisen identiteetin. Yhtäkään ei voi pitää ainoana identiteettinä, ainutlaatuisena jäsenyyden kategorianaan. Meillä on monenlaisia identiteettejä, joilla on erilaisia tehtäviä riippuen tilannekohtaisesti yhteiskistämme ja kytköksistämme erilaisiin asioihin. (Amartya Sen 2009, 11–12.)

Lasten kasvatatus

Tutkimuksen avulla halusin selvittää: Millaisia ristiriitoja äidit ovat kohdanneet kulttuurien välillä omien lasten kasvatuksessa? Ovatko äidit yrittäneet ratkaista ristiriitoja lastensa kanssa tai millaisten keinojen avulla ristiriitoja on ratkaistu? Lisäksi halusin tietää myös, miten äidit suhtautuisivat, jos heidän omat lapsensa eivät olisi olleet kiinnostuneita ollenkaan vanhempien kulttuurista.

Jokaisella tutkimukseen osallistuneella äidillä oli joko päiväkotitai kouluikäinen lapsi. Kaikki haastateltavien lapset olivat syntyneet Suomessa, sillä olivat itse saapuneet Suomeen nuorina.

Etnisiin vähemmistöihin kuuluvilla lapsilla on todella tärkeää, että he olisivat tietoisia omasta etnisyydestään, sillä heidän kuului samaistua omaan etniseen ryhmään. Tämän jälkeen lapset pystyvät luomaan identiteetin sekä identifioimaan itsensä osaksi suurempaa, asuinmaan väestön muodostamaa kokonaisuutta. (Benjamin 2014, 78.)

Äidit kokivat tärkeiksi, että lapset oppisivat myös suomen kulttuurin. Heidän mielestä lapset asuivat Suomessa, joten kulttuurin ja kielen oppiminen olisivat suuria osia identiteetin rakentamisessa. Äideille oli myös tärkeää, että lapsille opetettaisiin vanhempien kulttuuri sekä heidän kielensä, jotta he voisivat keskustella heidän kanssaan omalla kielellään. Vanhemmat eivät puhuneet hyvin suomea ja halusivat puhua omien lasten kanssa omaa kieltä.

Tuloksista huomaa, miten äidit ovat havainneet kulttuurien välillä ristiriitoja jo lasten ollessa pieniä. Lapset oppivat päiväkodista erilaisia tapoja toimia sekä suomen kielen, kun taas kotona vanhemmat toimivat oman kulttuurin mukaisesti. Vanhemmat ottivat kuitenkin asian positiivisesti, sillä halusivat, että lapset sisäistävät suomen kulttuuriin liittyvät asiat jo varhain, jotta he voisivat rakentaa identiteettiään vahvemmalta pohjalta. Yksi äideistä sanoikin haastattelussa, että kulttuuri erojen tiedostaminen ja niistä keskusteleminen lapsen kanssa on vain hyväksi hänelle. Lapsen oli opittava oman kulttuurin tavat sekä suomen kulttuurin tavat.

Suomen ympäristö voi olla maahanmuuttajan lapsille luonnollinen ympäristö, mutta vanhemmat voivat kokea vierauden kokemuksia Suomessa. Tämän takia vanhemmille

yhteiskuntaan mukaan pääseminen ja esimerkiksi kielen oppiminen ovat tärkeitä taitoja vanhemmuuden kannalta. Lapset omaksuvatkin nämä taidot, kuten edellä mainitsinkin päiväkodissa ja koulussa aivan eri tavalla kuin vanhempansa (Alitolppa-Niitamo ym.2005, 46.)

Tuloksista nousi myös lasten kasvatukseen liittyvät erot. Yksi haastateltavista sanoi, että oli tottunut kotimaassaan siihen, että lapset kasvatetaan ikään kuin yhteisesti yhteisön kanssa. Samalla alueella asuvat huolehtivat toistensa lapsista ja puuttuvat avoimemmin heitä koskeviin asioihin. Suomessa taas lapsista huolehtiminen on vanhempien vastuulla ja vain he puuttuvat lasta koskeviin asioihin.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimukseni oli laadullinen tutkimus, josta keräsin aineistot teemahaastattelun avulla. Tutkimuksessa objektiivisuus on tärkeää, jotta tutkittavaan asiaan tai tutkimustulokseen ei vaikuttaisi tutkijan omat näkemykset ja mielipiteet. Laadullista tutkimusta tehdessä objektiivisuus saattaa olla hieman haasteellista. Yritin analysoida ja tulkita tuloksia nostamatta mukaan omia kokemuksiani, vaikka aiheen valinta nousikin omasta taustastani. Mielestäni onnistuin siinä melko hyvin. Tämä kertoo kuitenkin tutkimuksen reflektiivisyydestä, jolla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa otetaan huomioon tutkijan ennakko-oletukset. (Eskola ja Suoranta 2001, 212)

Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyn tutkimuksen voi sanoa olevan luotettava, kun tutkimuksen tutkimuskohde ja tulkittu materiaali ovat yhteensopivia eivätkä teorianmuodostukseen ole vaikuttaneet epäolennaiset tai satunnaiset tekijät. (Varto 1992, 103-104.)

Olin alusta asti laatinut tarkat suunnitelmat, joiden avulla pysyin aikataulussa ja toteutin tutkimuksen. Perehdyin aiheeseen liittyvään teoriaan ja aiemmin tehtyisiin tutkimuksiin. Kun olin perehtynyt tarpeeksi rupesin laatimaan haastattelukysymykset ja toteutin haastattelut. Haastatteluja toteutettaessa huomioin tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä tekijöitä, kuten haastattelupaikan ja haastattelun keston sekä muita vaikuttavia tekijöitä. Olin aikaisemmin tutustunut haastateltaviin ja kysynyt heiltä suostumuksen haastatteluun,

josta laatisin kirjallisen suostumusluvan. Lupalomakkeilla suojataan haastateltavien henkilöllisyyttä ja noudatetaan vaitiolovelvollisuutta. Selvitin haastateltaville tutkimuksen tarkoituksen ja, että haastattelut eivät ole heille pakollisia. Pyrin kuitenkin luomaan välillemme luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen, jonka avulla haastateltavat pystyivät kertomaan avoimesti kokemuksistaan ja mielipiteistään.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa se vastaavatko haastateltavat rehellisesti vai vastaavatko he tavalla, joilla ajattelevat haastattelijoiden haluavan tutkimukseen vastatavan. Kysyin haastattelijoilta avoimia kysymyksiä ja annoin heidän vastata rehellisesti niihin. Yritin välttää johdattelevia kysymyksiä ja sanoja. Pyrin kaikissa työvaiheissa noudattamaan hyvää tieteellistä tutkimuskäytäntöä sekä olemaan kaikissa asioissa tarkka ja huolellinen.

Tutkimukseni on luonteeltaan kartoittava tutkimus, kuten edellä jo hieman avasinkin haastateltavia, oli vain neljä ja tämän takia tutkimuksesta saatua aineistoa ei voida yleistää koko kansan tulokseksi. Opintopisteiden niukkuuden vuoksi ei myös ollut mahdollisuuksia tehdä isommalle porukalle tutkimusta.

Tutkimuksen eettisyys

Tutkija joutuu pohtimaan eettisiä kysymyksiä koko tutkimusprosessin ajan. Tutkijan pitää miettiä eettisiä kysymyksiä jo tutkimusvaiheen ja tavoitteiden valinnassa, sekä tutkimusmenetelmien valinnassa. Jo tutkimusaiheen valinnassa pitäisi kiinnittää huomiota tulosten hyödynnettävyyteen. Siihen, että tuloksilla olisi merkitystä yhteiskunnan hyvinvoinnin ja kehittymisen kannalta (Kananen 2008, 133).

Opinnäytetyön eettiset lähtökohdat olivat tutkittavan aiheiston käsitteleminen luottamuksellisesti, vastaajien antonyymisyyden säilyminen sekä noudattamalla hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Pyrin kuvaamaan tutkimustulokset siten, että otin erilaiset näkökulmat huomioon ja toin ne esille.

8 POHDINTA

8.1 Oman työskentelyn arviointi

Opinnäytetyö kokonaisuudessaan on hyvin opettavainen ja työläs prosessi. Prosessiin mahtuu monenlaisia haasteellisia tilanteita, mutta myös monia antoisia sekä kasvattavia kokemuksia. Itse aloitin varhaisessa vaiheessa suunnittelemaan opinnäytetyötäni sekä sen aikataulua. Halusin nopeuttaa opintojani hieman, sillä sain suoritettua viimeisen harjoitteluni kesän aikana. Laatimiani selviä aikatauluja sekä tarkempia suunnitelmia oli helppo seurata ja pysyin aikataulussani aika hyvin. Sen hetkinen elämäntilanteeni avulla sekä harjoittelun pystyin perehtymään kattavasti opinnäytetyöni teoriaan sekä hakemaan riittävästi tietoa sitä varten. Olin erittäin kiinnostunut aiheestani, sillä aiheen valinta tuli itseltäni. Tämä motivoi minua kirjoittamaan opinnäytetyötäni.

Kirjoitin opinnäytetyötäni yksin eikä minun tarvinnut sopia aikatauluista erikseen kenenkään kanssa. Tämä helpotti työni kirjoittamista huomattavasti, sillä pystyin etenemään työssäni omaan tahtiin olematta riippuvainen kenenkään muun aikatauluista. Yksin kirjoittamisessa oli kuitenkin omat haasteensa, sillä välillä olisi ollut kiva saada toisen kirjoittajan näkökulma tiettyihin kohtiin. Vaikka opinnäytetyö on ollut monivaiheinen ja raskas olen oppinut sen avulla sitoutumaan pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä yhteistyön tekemiseen sekä ohjaajani että toimeksiantajani kanssa. En ollut aikaisemmin tehnyt tutkimusta, joten opinnäytetyöprosessi kehitti myös projektityöskentelytaitoja erityisesti tutkitun tiedon jäsentelyä sekä pitkän kirjoitusprojektin ryhmittelyä.

Omin tavoitteinani opinnäytetyölleni oli tulosten pohjalta oppia kohtaamaan samassa tilanteessa olevia äitejä ja nuoria oikealla tavalla heitä ymmärtäen. Työni avulla haluan kehittää osaamista maahanmuuttaja äitien ja nuorten tilanteesta sekä erityisesti heidän kokemistaan tunteista oman itsensä kehittämisessä. Työni pohjalta olen kehittänyt paljon uusia ammatillisia taitoja, joita voin hyödyntää oman työurani aikana. Uskon ja toivon työni avulla ammattilaisten saavan lisää varmuutta maahanmuuttajien kohtaamiseen.

Suorin viimeisen harjoitteluni Pikku Mustikkaan, johon tein myös opinnäytetyötäni ja olen saanut heiltä valtavan tuen ja avun opinnäytetyöni kirjoittamiseen. On ollut ihanaa huomata, miten äidit ovat uskaltaneet kertoa minulle haastavista tilanteistaan ja auttaneet minuakin ymmärtämään erilaisista heidän tavoista. Vaikka itse olen kasvanut maahanmuuttajaperheessä, olen oppinut valtavasti uusia asioita prosessin aikana

maahanmuuttajista. Nykyään monikulttuurisuuden lisääntyessä vaaditaan yhä enemmän kulttuurillista osaamista työntekijöitä. Ammattilaisten pitäisi olla rohkeita kohtaamaan uusia ihmisiä ja saada heidän tuntemaan, että he ovat tervetulleita. Ihmisen, joka on jo valmiiksi kohdannut elämässä erittäin traumaattisia tilanteita, vähintä mitä me voimme tehdä on auttaa hänet tuntemaan itsensä turvallisiksi Suomessa. Jokainen meistä voi olla jollain tavalla avuksi toiselle. Uskon ja toivon työni avulla ammattilaisten saavan lisää varmuutta maahanmuuttajien kohtaamiseen.

8.2 Ammatillinen pohdinta

Ammatillisesti opinnäytetyön tekeminen on parantanut omaa osaamistani monikulttuurisuudesta sekä erilaisista kolmannen sektorin hankkeista, liittyen maahanmuuttajiin. Työn tekemisen kautta olen myös oppinut eroista kolmannen sektorin sekä kunnallisten toimijoiden välillä. Olen saanut tehdä työtä myös yhteistyössä monien ihmisten kanssa, jota kautta olen oppinut palvelujärjestelmästä paljon uusia asioita. Ammatillisena tulen tekemään jatkuvasti yhteistyötä eri alojen asiantuntijoiden kanssa, jotta asiakkaat saisivat tarpeiden mukaisia palveluita.

Sosiaalialan kompetensseista opinnäytetyön aikana pohtisin eettistä osaamistani. Omat henkilökohtaiset ennakkoluulot sekä arvot vaikuttavat siihen, miten näemme erilaisia asioita työssämme. Se taas miten näemme asioita vaikuttaa tapaamme toimia asiakkaiden kanssa. Sosiaalityötä tehdessä on kiinnitettävä jatkuvasti huomiota siihen, että kohtaamme asiakkaan yksilön emmekä saisi huomioida heidän taustaansa taikka ulkonäköään. Jokaisella on oikeus tulla kohdatuksi ja jokaiselle on annettava mahdollisuus. Tämän pyrin pitämään mielessäni opinnäytetyöni ja harjoitteluni aikana.

Lisäksi huomasin asiakastyön osaamiseni myös kehittyneen opinnäytetyön prosessin ja harjoitteluni aikana. Tapa, jolla otan asiakkaat vastaan taikka luon luottamuksellisen suhteen heidän kanssa on muuttunut opintojen alkuun verraten. Erilaisten dialogisten keskustelujen aikana huomasin, miten eri tavalla asiakkaat avautuivat, kun heitä lähestyi lämpimästi ja oikealla tavalla.

Palvelujärjestelmään liittyvä tietoisuus kasvoi myös. Keskustelin toimeksiantajani kanssa erilaisista maahanmuuttajien palveluista sekä kunnallisella että yksityisellä sektorilla. Tämän avulla oppisin erilaisia eroavaisuuksia molempien välillä. Haen myös

opinnäytetyötäni varten tietoa erilaisista lähteistä ja oppisin tutkimaan omia näkemyksiäni ja kiinnostuksenkohteita aiheeseen liittyen. Tämän aikana palvelujärjestelmä selkeni minulle entisestään.

8.3 Jatkotutkimus ideat

Opinnäytetyöni aihe on mielenkiintoinen ja uskon siitä olevan monelle hyötyä. Monet aikaisemmin tehdyt tutkimukset koostuivat maahanmuuttajien sopeutumisesta sekä nuorten maahanmuuttajien koulunkäynnistä. Maahanmuuttajien identiteetin uudelleen muodostumista sekä siihen vaikuttavia tekijöitä eivät monet olleet aikaisemmin tutkineet Suomessa.

Opinnäytetyöni avulla halusin auttaa tuomaan esille maahanmuuttajien kohtaamia haasteita, jotta niitä voitaisiin parantaa. Niihin voitaisiin kiinnittää huomiota maahanmuuttajia kohdatessa. Tietoisuus erilaisista ristiriidoista nuorten elämässä, jotka eivät välttämättä näy päällepäin. Itseltäni on kysytty monenlaisia kysymyksiä kulttuuriini liittyen tutkintoni aikana, joita olen pitänyt itsestään selvyytenä. Tämän takia tajusin pelkästään tietämättömyyden lisäävän ennakkoluuloja suomalaisten ja maahanmuuttajien välillä.

Tärkeää olisi saada matalan kynnyksen kohtaamisia molempien kansojen välillä, jotta he uskaltaisivat jutella ja tutustua toisiinsa enemmän. Yleistäminen ja lisääntyvät ennakkoluulot vain pahentavat tilannetta entisestään.

Jatkotutkimuksen voisi tehdä nuorille, kun he ovat kasvaneet. Silloin tutkimus voisi keskittyä siihen, miten nuoret selvisivät ristiriidoista. Millainen heidän identiteettinsä on tällä hetkellä ja ovat he päässeet yhteiskuntaan vanhempiaan paremmin mukaan. Todennäköistä on, että nuoret sopeutuvat vanhempiaan paremmin, sillä puhuvat jo kieltä, jonka avulla pääsevät paremmin mukaan erilaisiin tilanteisiin. Tutkimustuloksia ei voi kuitenkaan ennustaa, sillä se saattavat poiketa olettamuksista täysin, joten tutkimus olisi mielenkiintoista tehdä parin vuoden päästä.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. 2. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino
- Alitolppa-Niitamo, A. 1993. Kun kulttuurit kohtaavat. Keuruu: Otava
- Alitolppa-Niitamo, A.; Fågel, S.; Säävälä, M. & Väestöliitto. 2013. Olemme muuttaneet ja kotoutumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki. Kirjapaino Fram Vaasa
- Alitolppa-Niitamo, A. Söderling, I. & Fågel, S. (toim.). 2005. Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.
- Amartya, Sen. 2009. Identiteetti ja väkivalta. Englanninkielinen alkuteos: Identity and violence. Riika
- Anthias, F. 2009. Translocational Belonging, Identity and Generation: Questions and problems in migration and ethnic studies. Finnish Journal of Ethnicity and Migration (FJEM)
- Benjamin, S. 2014. Kulttuuri-identiteetti. Kulttuuri-identiteetti ja kasvatust. Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja 8. Viitattu 23.7 https://www.kulttuuriperintokasvatus.fi/wp-content/uploads/2015/04/Kulttuuri-identiteetti_ja_kasvatus.pdf
- Eskola, J. ja Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Hannila, P & Kyngäs, P. 2008. Teemahaastattelu laadullisessa tutkimuksessa. Opinnäytetyö. Hoitotyön koulutusohjelma. Sairaanhoidaja koulutus. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.12.2018 <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/38214/stadia-1210852529-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Kaikkonen, P. 2004. Vierauden keskellä. Vierauden, monikulttuurisuuden ja kulttuurien välisen kasvatuksen aineksia. Opettajakoulutuslaitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino
- Kananen, J. 2008. KVALI. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino oy –Juvenes Print.
- Kallioniemi, A. 2014. Uskonto Perintöjen moninaisuus kasvatuksessa. Kulttuuri-identiteetti ja kasvatust. Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja 8. Viitattu 20.7 https://www.kulttuuriperintokasvatus.fi/wp-content/uploads/2015/04/Kulttuuri-identiteetti_ja_kasvatus.pdf
- Korhonen, V & Puukari, S. 2013. Monikulttuurinen ohjaus ja neuvontatyö. Juva: Bookwell Oy.
- Kurtti, Aira. 2010. Erilaiset politiikat ja toimintaperiaatteet maahanmuuttajien kotouttamisohjelmissa. Sosiaalityön lisensiaatin tutkielma. Lapin yliopisto.

- Lahikainen, A.; Punamäki, R. & Tamminen, T. 2008. Kulttuuri lapsen kasvattajana. WSOY. Vantaa: Dark Oy
- Mikkola, P. 2001. Kahden kulttuurin taitajaksi. Turun yliopiston julkaisuja. Turku: Painosalama Oy
- Novitsky, A. 2014. Aikuiset vahvistavat toimivissa kumppanuussuhteissa lapsen kulttuuriidentiteetin kehittymistä. Kulttuuri-identiteetti ja kasvatus. Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja 8. Viitattu 23.7 https://www.kulttuuriperintokasvatus.fi/wp-content/uploads/2015/04/Kulttuuri-identiteetti_ja_kasvatus.pdf
- Pasi Saukkonen. 2007. Maahanmuutto, monikulttuurisuus ja kulttuuripolitiikka: taustatietoja tutkimukselle ja toiminnalle. Cuporen verkkojulkaisuja 1/2007. Viitattu 3.2.2019 https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2007/monikulttuurisuus_taustatietoja.pdf
- Pollari, J. & Koppinen, M - L. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Juva: Bookwell Oy.
- Petkova, Diana. 2005. Cultural identity in a pluralistic world. Teoksessa Petkova, Diana – Lehtonen, Jaakko (toim.): Cultural identity in an intercultural context. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Sampo, A. 2014. Monikulttuurisuus työyhteisössä sekä asiakastyössä. Opinnäytetyö. Matkailun- koulutusohjelma. Elämysmatkailu. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.12.2018 http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/84368/sampo_andrej.pdf?sequence=1&isAllo-wed=y
- Sateenkaari Koto 2018. Opetuskoti Mustikka. Viitattu 14.12.2018 <https://www.sateenkaari-koto.fi/opetuskoti-mustikka>
- Sateenkaari Koto. 2019. Viitattu 6.7.2019 <https://www.sateenkaarikoto.fi/pikku-mustikka-sosiaalisen-osallisuuden-ja-tyollistymismahdollisuuksien-lisaaminen-maahanmuuttajanaishilla/>
- Saukkonen, P. 2014. Suomalainen kulttuuri-identiteetti kotoutumisen estäjänä ja edistäjänä. Kulttuuri-identiteetti ja kasvatus. Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja 8. Viitattu 15.7. https://www.kulttuuriperintokasvatus.fi/wp-content/uploads/2015/04/Kulttuuri-identiteetti_ja_kasvatus.pdf
- Suomen mielenterveys ry. Mieli. 2019. Viitattu 16.7.2019 <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/itsetuntemus/identiteetti-kuka-min%C3%A4-olen>
- Tilastokeskus 2018. Maahanmuuttajat ja kotoutuminen. Maahanmuuttajat väestössä. Viitattu 11.2.2019 <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html>
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS- kustannus

Haastattelurunko

1. Identiteetti

- Miten olet rakentanut identiteettiäsi uudelleen Suomeen saavuttuasi?
- Onko kulttuuri (Suomen/ oman kotimaan) vaikuttanut vahvasti?
- Millaisia ristiriitoja koit oman kulttuurin ja Suomen kulttuurin välillä?
- Oletko kokenut kahden kulttuurin välillä kasvamisen rikkautena vai taakkana?

2. Sopeutuminen/Integroituminen

- Millaista oli sopeutumisesi täysin uuteen maahan?
- Mikä on ollut vaikeinta/ helpointa sopeutumisessa?
- Oliko helppo löytää oma paikkasi/ tarkoituksesi?
- Onko sopeutumisessa tärkeää ollut unohtaa omat juuret, jotta voisit sopeutua paremmin Suomeen vai onko ollut tärkeää pitää omista juurista kiinni?

3. Kasvatus/ Kasvaminen Suomessa

- Miten olet kokenut ristiriidat oman sekä vallitsevan kulttuurin välillä? (Kodin ja kodin ulkopuolella)
- Oletko vanhempana tukenut lapsesi kasvua/ identiteetin rakentamista?
- Millaista on ollut kasvattaa(keinoja) lapsia täysin uudessa ympäristössä?
- Miltä on tuntunut, kun lasta ei kiinnosta oma kulttuuri? Onko Suomen kulttuuri hyväksytty? Onko erilaisuus paha asia?
- Vanhemman toiveita lapsen kasvun suhteen ja suunnitelmista?

Haastattelulupa

Olen Hanna Yusuf ja opiskelen sosionomiksi Turun ammattikorkeakoulussa. Teen opinnäytetyötä aiheesta: Nuorten maahanmuuttaja äitien identiteetin muodostuminen ja lasten kasvatus Suomessa. Työtäni varten haluaisin keskustella kanssasi erilaisista asioista liittyen identiteettiin, sopeutumiseen ja kasvamiseen Suomessa. Keräämäni haastatteluaineisto pysyy nimettömänä ja aineisto hävitetään työn valmistuttua.

Suostun haastateltavaksi:

Aika _____

Paikka _____

Allekirjoitus

Nimenselvennys

_____

_____

Kiitos osallistumisestasi haastatteluun!